

65 éves a Marosvásárhelyi Rádió

Ünnepi rendezvénymaraton

Fotó: Nagy Tibor

1958. március 2-án indult a Marosvásárhelyi Rádió, alig két évvel az 1956-os magyarországi forradalom után. Miközben az akkori kommunista hatalom csírájában elfojtotta az erdélyi szervezkedéseket, cinikus módon engedményt tett az erdélyi magyarok irányába, így számos kulturális intézményt, folyóiratot hoztak létre, a Marosvásárhelyi Rádió román és magyar szerkesztősége is ekkor alakult meg, működését azonban a diktatúra 1985-ben, más, a Román Rádiótársaság által mű-

ködtetett területi stúdiókkal együtt, megszüntette. 1989. december 22-én, az új kor hajnalán kezdett sugározni újra, immár cenzúramentesen, és azóta is folyamatosan bővül, megújul tartalmában, formában. A „nyugdíjkorhatárt” elért rádióstúdió rendezvénysorozattal ünnepli fennállásának évfordulóját.

Vajda György

(Folytatás a 4. oldalon)

Ne feledje
idejében
megújítani
előfizetését!
Ha előfizet,
biztosan
kézhez kapja,
féláron!

A székely szabadság napján

Húsz évvel ezelőtt alakult meg a Székely Nemzeti Tanács, amely célul tűzte ki Székelyföld területi autonómiájának megvalósítását. Tíz évvel ezelőtt volt a székelyek nagy menetelése több mint 150 ezer résztvevővel. Pénteken Marosvásárhelyen újra a székely szabadság napjára emlékeznek az SZNT.

4.

Rezidens orvosok felelőssége

A gyógyító szakmában hogyan jelenik meg a tévedés? Hol a határ? Mi az, ami véletlen, mi az, ami vétség, mulasztás, mi az, ami kivédhetetlen reakció?... Mit lehet tenni a tévedésekkel, amelyeknek súlyuk, következményük van? – fogalmazott elnöki köszöntőjében dr. Szabó Mónika, a Szent Balázs Alapítvány vezetője a február 17-19. között tartott konferencián.

6.

Márciustól kullancsveszély

Az állatorvosok idén már február utolsó heteiben arra figyelmeztettek, hogy az enyhébb időjárás eredményeként helyenként megjelentek a kullancsok, és fokozottabb gondoskodásra van szükség.

7.

OPTICA OPTOFARM
A látás szakértője

Az Optika Optofarm újabb akciót hirdet minden

nyugdíjas ügyfele számára:

50%-os kedvezményel

kaphatók a közellátó műanyag monofokális lencsék

2023. március 31-ig.

Keressen minket

Marosvásárhelyen, Szászrégenben és Szovátán!

Előjegyzésért hívja a **0265-212-304-es telefonszámot!**

Aktuális

Döcögő digitalizáció

Antalfi Imola

Meglehetősen bosszantó, hogy a digitalizáció korszakában, amikor világháló, közösségi platformok, országos és nemzetközi adatbázisok működnek kifogástalanul, a szerencsétlen, SIUI néven ismert országos informatikai rendszer havonta beadja a kulcsot egy időre. Amely azért is érdemelne kiemelt figyelmet, akarom mondani karbantartást, mert az egészségbiztosítással rendelkezőket tartja nyilván, ennek kell(ene) működnie a receptek felírásakor, a gyógyszerek kiváltásakor, az orvosi konzultációk bevezetésekor a rendszerbe, szóval a beteg-orvos kapcsolatában fontos szerepe van. Volna. Azonban, főként a hónap első napjaiban, inkább bosszúság forrása. Mert lefagy, bedöglik, működésképtelenné válik, ahogy tetszik... Ha vetünk egy pillantást az Országos Egészségbiztosító Pénztár (CNAS) honlapján az utóbbi időszakra vonatkozó közleményekre, láthatjuk, hogy például „átmenetileg” működésképtelen volt a SIUI február 21-én és tavaly december 12-én is. Tegnap, március 8-án viszont már „működési zavarokat” jelentett be a biztosító, konkrétan abban az alkalmazásban jelentkeztek hibák, amellyel a biztosított státuszt lehet ellenőrizni, elsősorban a nyilvános informatikai platformon. Hozzáteszik, hogy a CNAS már március 6-tól kérte a szoftverfejlesztő céget – a karbantartási szerződés alapján – a hibák sürgős kijavítására, addig is arra kérték az egészségügyi szolgáltatókat, hogy saját

(Folytatás a 3. oldalon)

MÁRCIUS

9., csütörtök

A Nap kel
6 óra 48 perckor,
lenyugszik
18 óra 19 perckor.
Az év 68. napja,
hátravan 297 nap.

IDŐJÁRÁS

Kevés eső

Hőmérséklet
max. 14 °C
min. 4 °C

***Isten éltesse!**

Ma FRANCISKA és FANNI,
holnap ILDIKÓ napja.
ILDIKÓ: germán eredetű név, a
Krimhilda rövidített becézése.

VALUTAÁRFOLYAM
BNR – 2023. március 8.

1 EUR	4,9157
1 USD	4,6627
100 HUF	1,2924
1 g ARANY	271,8457

ELŐFIZETÉS A SZERKESZTŐSÉGBEN IS!

Elfogadunk előfizetést lapunkra a következő
hónapra a Népújság szerkesztőségében:
Marosvásárhely, Dózsa György utca 9. szám,
2. emelet, 72-es iroda, naponta 9–14 óra között,
szombat – vasárnap zárva. Tel. 0265/268-854.

Megyei hírek

A székely szabadság napja Marosvásárhelyen

Dr. Szili Katalin miniszterelnöki főtanácsadó március 10-én, pénteken 16 órakor ünnepi köszöntőt mond Marosvásárhelyen, a székely szabadság napján, és átveszi a Székely Nemzeti Tanács Gábor Áron-díját a székelyföldi autonómia ügyének előmozdítása érdekében kifejtett tevékenysége elismeréseként. A megemlékezés helyszíne a Székely vértanúk tere, a díjátadóra a Kultúrpalotában kerül sor.

Újságírás az átalakuló médiában

A Magyar Újságírók Romániai Egyesülete (MÚRE) Maros megyei szervezete, a Népújság Alapítvánnyal közösen, március 14-én 16 órától a Maros Megyei Múzeum várbeli épületének Multimédia termében – a magyar sajtó napjának tiszteletére – nyilvános kerekasztal-beszélgetést szervez A sajtószabadság öröksége – újságírás az átalakuló médiában címmel. Részt vesznek: Karácsonyi Zsigmond (Népújság), Jakab Orsolya (ETV), Szuszám Zsuzsa (Marosvásárhelyi Rádió), Szucher Ervin (szabadújszó újságíró), Kulcsár Andrea (RTV), Vajda György (Népújság). A beszélgetés alatt a háttérben virtuális sajtófotó-kiállítás (vetítés) lesz. A rendezvény házigazdái: Simonffy Katalin, a MÚRE alelnöke és Bögözi Attila, a MÚRE ügyvezető igazgatója.

Múzeumok éjszakája májusban

A Maros Megyei Múzeum május 13-án, szombaton tartja meg az év legfontosabb múzeumi eseményét, a Múzeumok éjszakáját, ahol idén is új kiállításokkal, koncertekkel, tárlatvezetéssel és gyermekfoglalkozásokkal, valamint egyéb rendezvényekkel várják a látogatókat. A tizenhetedik alkalommal megszervezett esemény idén négy múzeumi helyszínen zajlik: a Kultúrpalota és a művészeti galériák, a Toldalaji-palota a Rózsák tere 11. szám alatt – a Néprajzi és Népművészeti Osztály székhelye, a múzeum várbeli épülete –, a Történelmi és Régészeti Osztály székhelye, valamint a Természettudományi Osztály Horea utca 24. szám alatt található melléképülete. A rendezvény teljes programja hamarosan elérhető lesz a www.muzeumlures.ro oldalon. Belépőjegy/karszalag: felnőttek és nyugdíjasok – 10 lej; tanulók és diákok – 2,5 lej. A belépőjegyek május 1-től a múzeum honlapján online megvásárolhatók. A rendezvény napján karszalagot csak a Maros Megyei Múzeum látogatótereiben lehet beszerezni.

Takarítás a turistaösvények mentén

Az Erdélyi Kárpát-Egyesület a Marosvásárhelyi Polgármesteri Hivatal támogatásával takarítást, szemétygyűjtést szervez március 11-én a következő, a Somostetőn áthaladó, jelzett turistaösvények mentén: Piroska-ösvény: megyei kórház – Somostető – számológépgyár (piros kör), kőmedve – Németkalap (piros sáv), kőmedve – Tudor lakótelep (kék kör). A szervezők szemeteszsákokat, kézfertőtlenítőt és műanyag kesztyűt biztosítanak. A gyűlekező március 11-én, szombaton 9.30-kor lesz a Somostetőn, a nyári színpad fölötti parkolónál. Partner az Orienter tájfürtökklub. Előzetes jelentkezés a 0733-953-440 telefonszámon vagy az ekemvh@ekemvh.ro címen.

Hírszerkesztő: Menyhárt Borbála

Évtizedes álom valósult meg

Kincseket mutattak be Backamadarason

Backamadaras község két települését bemutató fényképalbum jelent meg egy több mint tíz éve kipattant ötlet nyomán. A múlt hét végén bemutatott kiadvány helyi értékeket őriz és ad tovább, ezért nagy érdeklődés övezte megjelenését.

Gligor Róbert László

„Kell a mi munkánk, de az nem mindig elég, kell hozzá mások segítése is. Így történt ez a backamadarasiak esetében is: szükség volt táborszervezőkre, aztán fotóművészekre, akik más szemszögből mutatják meg azt, ami része az életünknek” – mondta ünnepi szöszéki beszédében Nagy-Vajda Levente református lelkipásztor a templomi bemutatót megelőzően. Az értékvesztés időszakát éljük, feledésbe merülnek a dolgok, ezért mindenkinek a maga helyén kell munkálkodnia, értéket mentenie, átadnia és teremtenie, hogy élhető, csodálatos életünk legyen. Ehhez pedig Isten segítségével is kell – magyarázta a lelkes, kiemelve, hogy a most megjelent fotóalbum olyan kincseket tartalmaz, amelyeket nem lehet pénzzel megfizetni, értékeket tár fel, amelyek büszkévé és hálássá tesznek minden községbelit. „Legyen ez is a jele, hogy mind ez idáig megsegített minket az Isten” – tette hozzá, majd a vendégek köszöntésekor rámutatott: felemelő érzés egy munkának a végére érni.

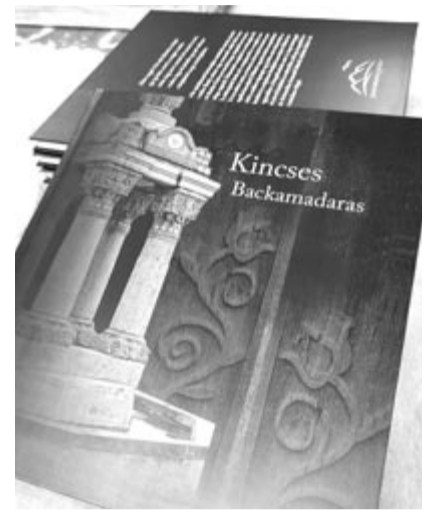
Tízéves álom

A történet 2011-ben kezdődött, amikor a Hargita Megyei Kulturális Központ (HMKK) a Székelyföld Napok keretében elhozta Backamadarásra a Csikmadaras testvértelepülésen készült gyönyörű fényképeket. Akkor kezdtek azon töprengeni, hogyan lehetne hasonló értékmentő tábor szervezni helyben is. Az ötletet felkarolta a helyi

önkormányzat és a HMKK, így 2012 tavaszán egy hetet, ősszel egy hétvégét töltött tíz ismert fotóművész – Bálint Zsigmond, Both Gyula, Tordai Ede (Marosvásárhely), Ádám Gyula, Márton Ildikó, Miklós Csongor (Csíkszereda), Kovács László (Sepsiszentgyörgy), Erdélyi Bálint-Előd (Székelyudvarhely), Arany Ferenc (Nagyszeben), Baranyi Ildikó (Bukarest) – Backamadarason és Szentgericén a HMKK fotótáborában. Bebarangolták a két település utcáit, dűlőit, szőlőseit, lencsevégre kapták a helyiek életének pillanatképeit, ezzel felbecsülhetetlen értékmentést végeztek globalizálódó világunkban – mesélte el Báthori Zsuzsánna ötletgazda, a Backamadarasért Egyesület elnöke. Szociográfiai, néprajzi és természetfotókon köszönnek vissza fiatal és idős arcok, és a község sajátos világa, a háztájtól a népviseletig, a kenyérsütéstől a ritka mesterségekig. Ezért hálásak a fényképezésnek minden megörökített mozzanatra, a múlton töprengő vagy a jövőbe néző tekintetekért, a kérés kezdekért és a fiatal néptáncosok mosolyáért, és természetesen mindenkinek, aki bármit is tett az album megjelenéséért: többek között a HMKK-nak és Ferencz Angéla igazgatónak, a kiadást a Bethlen Gábor Alap révén támogató magyar kormány, valamint a backamadarasi önkormányzatnak és a polgármesternek – fejtette ki az elnök.

Az itt készült fényképekből először 2012-ben szerveztek kiállítást a községben, majd később Marosvásárhelyen, Nagyszebenben, Mikházán, Csíkszeredában, de Magyarországon, Egerben és a budapesti Székely Fesztiválon is bemutatták őket.

A fényképalbum 100 példányban jelent meg a marosvásárhelyi Dokumentum Egyesület gondozásában, ezek nagy része el is fogyott a hétvégén, már egyeztetnek az újraindításról.

Nagy volt az érdeklődés a fényképalbum iránt, szinte azonnal elfogyott. Fotó: Gligor Róbert László

Maradandó lenyomat

A marosvásárhelyi Both Gyula úgy véli, ünnep ez a bemutató a község életében, személy szerint pedig örül, hogy fotósként részese lehetett ennek a projektnek, és a kiadást is segíthette. Azóta is visszajár időnként a faluba, az emberek szívesen fogadják, nem felejtették el. Ugyanezt emelte ki Ádám Gyula is, aki a maga és a HMKK nevében köszöntötte a helyieket. A művészek komoly és felelősségteljes munkát végeztek, nemcsak kattogtatták a gépeiket, és itt hagytak néhány fényképet, hanem számukra fontosak voltak az emberi kapcsolatok is a falubeliekkel. Arra törekedtek, hogy ne csak a községet mutassák be, hanem egy lenyomatot, „Székelyföld hangulatát, lehetét, ízét”, és úgy érzik, ez sikerült is.

„Szép dolog alkotni, de még szebb maradandót alkotni, és ilyen ez a könyv is, amely nemzedékről nemzedékre megmarad a közösségben” – emelte ki Szócs Antal backamadarasi polgármester, köszönetet mondva mindenkinek a kiadvány megjelenéséért.

Könyv és Gyertya díjak átadása a Csík zenekarral

Március 15. alkalmából idén kétnapos rendezvénysorozat szervez az RMDSZ Maros megyei és marosvásárhelyi szervezete, a Marosvásárhelyi Polgármesteri Hivatal és a Marosvásárhelyért Egyesület. A rendezvénysorozat március 14-én kezdődik a megyeszékhelyen, a Maros Megyei Múzeum várbeli épületében, ahol a kokárdakészítés, népdaloktatás és mesemondás mellett Petőfi-szobrokról nyílik fényképkiallítás, valamint egy Szendrey Júliáról szóló pódiumműsor és katonadalok várják az érdeklődőket. A megemlékező ünnepségre március 15-én 16 órától kerül sor a Postaréten, a Székely vértanúk emlékművénél. Az eseményen fellép a Maros Művészegyüttes a forradalmat megidéző, Varga János által

rendezett rövid előadásával, és a Marosvásárhelyi Válogatott Vegyeskar. A Felsővárosi Református Egyházközség Nőszövetsége 1848 darab Kossuth-kiplívet vendégeli meg a résztvevőket. Ezt követően, 19 órától a Könyv és Gyertya díj átadóünnepségére kerül sor a Kultúrpalota nagytermében. A kilencedik alkalommal megszervezett eseményen nyolc Maros megyei személyt tüntetnek ki, akik életük, munkásságuk során kiemelkedő módon segítettek a magyar közösséget. A díjátadó ünnepséget a Csík zenekar koncertje zárja. A díjátadóra, valamint a koncertre való belépés ingyenes, az erre szóló jegyeket a Kultúrpalota jegypénztáránál lehet átvenni március 15-én 12 óráig.

RENDEZVÉNYEK

Hangverseny Mozart-és Bartók-művekkel

Március 16-án, csütörtökön este 7 órától a Kultúrpalota nagytermében az Erdély TV-vel közösen szervezett hangversenyre kerül sor, Mozart- és Bartók-műveket adnak elő. Vezényel a kínai Junping Qian, zongorán játszik Stefan Arnold Ausztriából. Közreműködik a Marosvásárhelyi Állami Filharmonia szimfonikus zenekara.

Székely-Szabó Zoltán újabb könyvbemutatója

Újabb kötettel rukkol elő a Bécsből néhány évvel ezelőtt visszatelepült Székely-Szabó Zoltán. A színművész és írodalomtanár Csillagos ég... című könyvét március 14-én, kedden este 6 órától mutatják be a marosvásárhelyi Bernády Házban. Az ünnepi alkalmon fellép Szélyes Ferenc

színművész és a Cantuale énekegyüttes, házigazda Szucher Ervin, a Juventus Kiadó vezetője.

Kamarazeneest Petőfi tiszteletére

Március 17-én, pénteken 19 órától a marosvásárhelyi Kultúrpalota kistermében évfordulós kamarazeneestet szerveznek Petőfi Sándor születésének a 200. évfordulója alkalmából. Közreműködik a Codex régizene-együttes, Petőfi költeményei alapján eredeti magyar dalokat ad elő.

Interjúkötetet mutatnak be Szovátán

A Bernády Közművelődési Egylet és a Szovátai Református Egyházközség szervezésében március 17-én, pénteken 18 órakor a református egyházközség imatermében kerül sor Székely Ferenc Csillagoségyüttes című interjúkötetének bemutatására. A kötetet bemutatja Mester Zoltán. Meghívottak: Bandi Kati textilművész, Fekete Árpád tanár, Lőrincz József tanár, költő, Makkai Gergely meteorológus, Németh János tanár. A belépés díjtalan, a kiadvány a helyszínen megvásárolható.

NÉPÚJSÁG

ÖNÁLLÓ
MAROS MEGYEI NAPILAP
Kiadja az IMPRESS KFT.
FŐSZERKESZTŐ:
Karácsonyi Zsigmond
LAPSZERKESZTŐK:
Antalfi Imola
Benedek István

MUNKATÁRSÁK: Antalfi Imola, Bodolai Gyöngyi, Farczádi Attila, Menyhárt Borbála, Mezey Sarolta, Mózes Edith, Kaáli Nagy Botond, Nagy Miklós Kund, Nagy Székely Ildikó, Nagy Tibor (fotó), Szer Pálósy Piroska, Vajda György. **KORREKTÚRA:** Horváth Éva, Kiss Éva.

TÖRDELÉS: Makkai Melánia, Vajda Gyöngyi.

FŐKÖNYVELŐ: Nagy Melinda. **REKLÁM-LAPTERJESZTÉS:** Madaras Éva Adrienn. **APRÓHIRDETÉS:** Petres Emilia.

Tel.: munkanapokon 9–14 óra között 0265-268-854, délután: 0728-082-259, e-mail: reklam@e-nepujasg.ro.

SZERKESZTŐSÉG: 540015 Marosvásárhely, Dózsa György út 9. szám, II. emelet. **Internet:** www.e-nepujasg.ro **E-mail:** nepujasg@e-nepujasg.ro

Telefon: titkárság: 0265-266-780 és tel/fax: 0265-266-270. **Nyomda:** Palatino.

A szerkesztőség véleménye nem feltétlenül azonos a szerzők véleményével.

Előfizetés a postahivatalokban, postásoknál és a szerkesztőségben: 0728-082-259.

Hirdetési irodánk nyitvatartási rendje: hétfő, kedd, szerda, csütörtök: 9–15 óra, péntek: 9–14 óra, szombat, vasárnap: zárva.

ISSN 1220-3475 (print);
ISSN 1584-3238 (online)

A védelmi minisztérium amerikai Abrams harckocsik beszerzését tervezi

A védelmi minisztérium (MAPN) amerikai Abrams típusú harckocsik beszerzéséhez kéri a parlament előzetes jóváhagyását, ugyanakkor a haditengerészet harci képességeit is fejleszteni akarja – jelentette be Teodor Incicas altábornagy, a hadsereg fegyverzetellátási főigazgatóságának vezetője a MAPN sajtótrösztje által kedden közzétett podcast-interjúban.

Az altábornagy nem pontosította, hány tankot akarnak vásárolni, de megjegyezte: mivel „egy egész zászlóaljról van szó”, nem a gyártóval kell szerződnie, a beszerzést az Amerikai Egyesült Államokkal kötendő kormányközi egyezmény révén lehet csak megvalósítani.

Megelőlegezve a MAPN választását érő esetleges kritikákat, Incicas hozzátette: sokan azt képzelték, hogy az Abrams egy idejétmúlt harckocsi, anélkül hogy ismernék az amerikai korszerűsítési programokat. „Egy lecsupaszított harckocsiról van szó, amelynek a védelmi rendszerei megfelelőek, amit aztán olyan változatban fognak felszerelni, ahogyan mi igényeljük” – magyarázta az altábornagy.

Incicas szerint a MAPN-nél további 40-50 fegyverzet- és eszközbeszerzési program van folyamatban. Ezek között megemlítette, hogy Románia tavaly írt alá szerződést Norvégiával 32 használt F-16-os harci repülőgép megvásárlásáról: ezeket várhatóan idén és 2024 folyamán fogják leszállítani. Az F-16-os repülőgépekre átmeneti megoldásként tekintenek, az ötödik generációs F-35-ös harci repülőgépek beszerzéséig, amelyekből az első rajt 2030 után tervezik hadrendbe állítani.

A haderő-korszerűsítési tervekben szereplő hét Patriot rakétaelhárító rendszer közül eddig négyet vásároltak meg: kettőt már átvettek, másik kettőnek az érkezése pedig az első negyedév végéig várható. A három HIMARS-típusú, nagy mozgékonyaságú sorozatvető rendszerből egy üteg már megérkezett 2021-ben, egy második átvétele folyamatban van, a harmadik a jövő évre várható – sorolta az altábornagy.

Incicas azt is bejelentette, hogy Románia tengeralattjárók és aknászahajók beszerzését is tervezi, illetve korszerűsíteni akarja rakétahordozó hadihajóit, ezekről a programokról azonban nem közölt részleteket.

Az altábornagy szerint a hadsereg feleszerelését saját fejlesztésű eszközökkel is korszerűsítik: ezek között egy olyan „taktikai zsebdronról” tett említést, amely utcai harcokban segítheti a katonákat közvetlen környezetük felderítésében. A haditechnikai kutatóközpont egy 100 kilométeres hatósugarú, pilóta nélküli repülőgépet is kifejlesztett, most pedig annak függőleges fel- és leszállásra képes változatán dolgozik. Ezeket – jóváhagyásukat követően – rendszeresíteni akarják a hadseregben.

Másfelől a MAPN hét Watchkeeper X típusú robotrepülőgép-rendszer beszerzéséről írt alá a szerződést az izraeli Elbit Systemsszel, és a napokban tárgyalásokat folytat a török gyártóval az ukrainai háborúban hírnevet szerzett Bayraktar-2-es harci drónok vásárlásáról, amelyek beszerzéséhez hozzájárult már a parlament – részletezte a hadsereg fegyverzetellátási főigazgatóságának vezetője. (MTI)

Brüsszeli terrortámadás veszélyére figyelmeztetett az amerikai nagykövetség

Brüsszelben tervezett terrortámadás elkövetésére figyelmeztetett internetes oldalán az Egyesült Államok belgiumi nagykövetsége szerdán, a belga szövetségi rendőrség tájékoztatása szerint „minden rendőri szolgálat riadókészültségben van”.

Az amerikai nagykövetség a honlapján közzétett üzenetben azt írta: a belga rendőrség fokozta a biztonsági intézkedéseket a brüsszeli metróban március 8-án elkövetni tervezett lehetséges terrortámadásról szóló bejelentés miatt.

Az amerikai nagykövetség óvatosságra és körültekintésre szólított fel a Brüsszelben és környékén tervezett utazásokra vonatkozóan. Ajánlották továbbá, hogy aki teheti, kerülje a tömeget, figyeljen a környezetére, tájékozódjon a médiából, és kövesse a weboldalt a friss információk megszerzése érdekében.

A La Libre Belgique című francia nyelvű belga napilap arról számolt be, hogy az Európai Bizottság kedden kora este két, orosz nyelven írt elektronikus levelet kapott lehetséges terrortámadás elkövetéséről. Az intézmény illetékesei jelentették az esetet a rendőrségnek.

A Le Soir című belga napilap úgy tudja, egy ismeretlen az elmúlt hetekben kétszer is felvette a kapcsolatot az uniós bi-

zottsággal. A február 16-án küldött első e-mail nem tartalmazott fenyegetést, a március 3-án küldött üzenetben azonban az EU-tagországok területén tervezett sorozatos terrortámadások elkövetésére figyelmeztettek, mivel – mint írták – „az EU folytatja agresszív politikáját”. A cikk szerint a kedd este érkezett e-mail konkrét terrortámadás elkövetését jelentette be, amely szerint „március 8-án felrobbantják a brüsszeli metrót az Yser és Rogier állomások között”.

A belga szövetségi rendőrség azt közölte, hogy komolyan vették a bejelentést és az abban említett fenyegetést, ezért szigorúan ellenőrizték a brüsszeli tömegközlekedést, de egyelőre semmi gyanúsítást nem találtak. Közölték: fokozzák az éberséget, „minden rendőri szolgálat riadókészültségben van”. A brüsszeli ügyészség vizsgálatot indított a bombafenyegetés bejelentőjének azonosítására – tették hozzá.

A belga nemzeti válságközpont megerősítette, hogy a terrorfenyegetéseket elemző belga központ (OCAM) „valószínűtlennek” minősítette a fenyegetést, és azt írta: jelenleg nincs szükség további intézkedésekre. A négyfokozatú terrorfenyegetettségi skálán a fenyegetettségi szintet a második fokozaton tartották, ami „közepes” fenyegetésnek felel meg – tették hozzá. (MTI)

Franciaországban folytatódnak a sztrájkok

Franciaországban a stratégiai szektorokban szerdán folytatódott a kormány nyugdíjreformja ellen a szakszervezetek által meghirdetett sztrájk az előző napi rekordrésztelleg megrendezett tömeges utcai tiltakozások után.

Miközben a kormány felgyorsította a nyugdíjkorhatárának jelenlegi 62 évről 64 évre emelését előíró törvénytervezet parlamenti elfogadásának folyamatát, a szakszervezetek szombaton ismét az utcára hívják az embereket, hogy nyomást gyakoroljanak a képviselőkre a javaslat elvetése érdekében.

A korábbi tiltakozónapokat kísérő tömegrendezvényeken is több mint egymillióan vonultak utcára országszerte, de a hatóságok és a szervezők szerint is a hatodik tiltakozónapon, kedden a részvétel rekordot döntött. A rendőrség szerint 1,28 millióan, a CGT szakszervezet szerint 3,5 millióan tüntettek több mint kétszáz városban.

Bár az élet nem állt meg az országban, számos stratégiai szektorban kezd-

ményeztek blokádot a tiltakozók, és a munkabeszüntetések szerdán is folytatódtak. A vasúti közlekedés valamelyest javult a keddi állapotokhoz képest, de a vonatoknak továbbra is csak a harmada közlekedett szerdán. Az ország három nagy tengeri kikötőjét, a normandiai Le Havre-ban, Rouenban és a déli Marseille-ben elfoglalták a sztrájkolók, akár csak az olajfinomítókat, így a töltőállomásokon jelenleg szünetel az üzemanyag-ellátás, s lecsökkent a villamosenergia-termelés is.

A szakszervezetek szombatra és március 15-re, a törvénytervezet végleges szövege elfogadásának napjára hirdettek újabb utcai tüntetéseket. Azt is kérték Emmanuel Macron köztársasági elnöktől, hogy „sürgősen” fogadja a képviselőket, mert szerintük a helyzet robbanásig feszült. Olivier Véran kormányzóvivő egy szerda reggeli interjúban jelezte, hogy „a kormány kapuja tárva-nyitva áll a szakszervezetek előtt”.

A kormány tervei szerint a parlament két háza március 16-án szavazhat a ve-

gyes bizottságban előző nap véglegesített szövegű javaslatról.

A felmérések szerint a franciák 70 százaléka támogatja a tiltakozást, és 60 százaléka egyetért a stratégiai szektorok sztrájkjával is.

A reform célja, hogy a nyugdíjrendszer egyensúlyba kerüljön 2030-ig, utána a kormány szerint újabb változtatásokra lehet szükség. Az elmúlt három évtizedben több nagy nyugdíjreformot is elindítottak a francia kormányok a társadalom elöregedése miatt és a nyugdíjkassza hiányának csökkentésére, és mindegyiket jelentős tiltakozó megmozdulások kísérték.

A nyugdíjreformot az államfő már az első mandátumát megelőző kampányában, 2017-ben kilátásba helyezte, majd második mandátuma legfőbb intézkedéseként harangozta be, de miután nem rendelkezik a törvénytervezet elfogadásához szükséges parlamenti többséggel, egy tartós tiltakozó megmozdulás a kormány helyzetét is megingathatja. (MTI)

Ország – világ

Online eladásokat ellenőriznek

Az Országos Adóhatóság (ANAF) olyan magánszemélyeket azonosított, akiknek az online eladásai meghaladják a havi egymillió lejt; ez adócsalásnak minősül, az érintettek ellenőrzésekre számíthatnak – jelentette ki szerdán az ANAF elnöke, Lucian Heiuș. Az ANAF vezetője elmondta, a nagy futárszolgálatok által benyújtott nyilatkozatok alapján olyan magánszemélyeket is azonosítottak, akiknek az online eladásai meghaladták a havi egymillió lejt. Hozzátette, április elejétől „több tucat” ilyen magánszemélyhez szállnak ki az adóellenőrök. A téma kapcsán az ANAF elnöke megjegyezte, egy, a Világbank támogatásával készített korábbi felmérés arra világított rá, hogy a romániaiak mintegy 60 százaléka természetesnek tartja, hogy ne fizessen adót, „ha megteheti”. Úgy véli, nagy szükség lenne az iskolákban, egyetemeken a pénzügyi oktatásra, hogy a fiatalok megértsék az adófizetés fontosságát. „Meg kell érteniük, hogy nem pusztán jogi, hanem erkölcsi kötelesség is időben befizetni az adókat” – fogalmazott. (Agerpres)

Diákportfólió a 2024–2025-ös tanévtől

Az új közoktatási törvény tervezete szerint a diákok személyes portfóliója a 2024–2025-ös tanévben a középcsoportba lépő óvodások és az előkészítő osztályba járó diákok generációjától kezdve lesz kötelező – tájékoztatott szerdán a Facebook-oldalán a tanügyminisztérium. A bejegyzésben emlékeztettek arra, hogy a személyes portfólió a kötelező oktatás első évétől a középiskola befejezéséig végigkíséri majd a tanulók tanulmányait. A portfólió többek között a tanulmányi eredményeket, az országos felméréseken elért eredményeket, a kimaradt tananyag pótlására vonatkozó ajánlásokat, a különböző kerekletek között elsajátított kompetenciák értékelését követően szerzett okleveleket, bizonyítványokat vagy egyéb dokumentumokat tartalmazza. (Agerpres)

Növelnék a gyermekgondozási díjat

A gyermekgondozási díj minimális összegét megemelő, illetve a várandós és kisgyerekes nők számára kedvezményeket biztosító tervezeteket nyújt be a parlamentbe a PNL három képviselője. Szerdai sajtótájékoztatójukon Mara Calista, Florin Alexe és Alin Ignat elmondták: az egyik jogszabályjavaslatukban a szülési szabadságon lévő nőknek járó gyermekgondozási díj (gyed) minimális és maximális összegének kiszámításán módosítanak. Tervezetük szerint a juttatás nem lehet kisebb az országos bruttó minimálbér 60 százalékánál, és nem lehet nagyobb 12 ezer lejnél (a jelenlegi bruttó minimálbér négyszeresénél). Így számolva a minimális juttatás körülbelül 1500 lej, de ha a tervezetüket elfogadja a parlament, az összeg 1800 lejre nő. A mintegy 55 ezer személyt érintő törvénymódosítás 300 millió lejrel terhel meg a költségvetést. (Agerpres)

Több adót szedtek be

Tavaly az Országos Adóhatóság (ANAF) 372,6 milliárd lej adót szedett be, ami 61,4 milliárd lejjel, azaz 19,8 százalékkal több, mint az előző évben – közölte az intézmény vezetője. Lucian Heiuș az ANAF tavalyi tevékenységi mérlegének ismertetőjén elmondta, 2022-ben 15,68 milliárd lej héát térítették vissza, az összeg 15 százalékkal nagyobb az előző évben jegyzett 14,2 milliárd lejnél. A végrehajtási eljárások során 14,2 milliárd lej szedtek be, 15,9 százalékkal többet, mint 2021-ben. Tavaly 34.991 ellenőrzést folytatott le az ANAF, 26.056-ot jogi, 8935-öt magánszemélyeknél. Ezek eredményeképpen 2,8 milliárd lej adókülönbötetet állapítottak meg – mondta Lucian Heiuș. (Agerpres)

Döcögő digitalizáció

(Folytatás az 1. oldalról)

rendszerükben ellenőrizték le a betegek biztosított minőségét. Értékelendő, hogy a CNAS kommunikál, figyelmeztet, magyaráz, de érthetetlen, hogy a 2008. (!) évi adatokra „mértézetelt” rendszert az azóta eltelt 14 év alatt nem tudták úgy frissíteni, átalakítani stb., hogy a jelenkori szükségleteknek megfeleljen. Mindegy, hogy hónap eleje vagy vége, mindegy, hogy hány (és persze egyre több) jelentést kell az informatikai rendszeren „átlőni”, az működjék kifogástalanul. Annál is inkább, mert a CNAS szintjén ezt a problémát ismerik. A magyarázó kód kommunikációban megemlítik, hogy az Országos Egészségbiztosító Pénztár mindent megtett, hogy uniós alapokból nyerjen finanszírozást a rendszer átméretezésére, az applikációk javítására. Úgy látszik, 18 év nem volt elég erre, és az államkasszából nem jutott rá. Sok egyébre viszont jut pénz.

Egyelőre nincs más lehetőség, mint várni, a teljes rendszer felújításáig marad a „tákolás”, vagyis átmenetileg az adattárhely bővítése. Hogy az átmeneti idő alatt még hányszor döglök be a SIUI, majd kiderül.

Ünnepi rendezvénymaraton

(Folytatás az 1. oldalról)

Szász Attila, a Marosvásárhelyi Rádió fő-szerkesztő-helyettese, a magyar szerkesztőség vezetője lapunknak elmondta: nemcsak a rádióstúdió fennállásának 65., hanem az egész napos magyar adás 10. évfordulóját is ünneplik, ugyanis 2013. március 2-án került külön, önálló frekvenciára a magyar és a román tartalom, és ennek köszönhetően a magyar adás 24 órában hallgatható.

A 65 éves múlt tisztelete és megbecsülése óriási felelősség számunkra, hiszen a Marosvásárhelyi Rádió olyan értéket képvisel, amelyre vigyáznunk kell. Nem magától értetődően jött létre, és ezt fenn kell tartani, ugyanakkor a jövőre tekintve kötelezettségekkel is jár. Nagyon dinamikus alakul át az utóbbi években a közmédia, és lehetőségeink szerint lépést tartunk ezzel a trenddel. Azonkívül, hogy folyamatosan bővítjük a frekvenciáinkat, igyekszünk jelen lenni minél korszerűbb tartalommal, könnyen elérhetően az online térben is – mondta az intézményvezető, majd hozzátette: korszerű honlapot, telefonos applikációt, Facebook- és Instagram-oldalakat, Spotify- és YouTube-csatornákat is működtetnek, és ezeket is folyamatosan fejlesztik. A legújabb fejlesztésük a két podcastfelületet, a Kikötő és a Papírhajó. Az utóbbi azokat az irodalmi tartalmakat öleli fel, amelyeket a Marosvásárhelyi Rádió gyűjtött, illetve állított elő (hangoskönyvek, előadások, rádiójátékok), a Kikötő pedig azoknak szól, akik lemaradtak az élő információszolgáltatásról, és valamelyik hír-, illetve tematikus műsort újrhallgatnák.

Szász Attila elmondta, hivatalosan ugyan továbbra is négy megyét (Maros, Hargita, Kovászna és Brassó) fednek le, de az újkori rádiózásban ez már lényegtelen, hiszen interneten a világ bármely sarkában lehet hallgatni a Marosvásárhelyi Rádiót, és nagyon sok visszajelzést kapnak más kontinenseken élő

magyaroktól is, akik rendszeresen követik a műsorokat. Annak ellenére, hogy idősnek tűnik a rádió, soha nem volt még ilyen fiatalos, mint most, nemcsak a munkatársak átlagéletkorát tekintve, hanem tartalom, dinamizmus, kreativitás terén is. Jelenleg húsz alkalmazott szerkesztő és riporter, tíz külső munkatárs, valamint a műszaki kolléga és kiegészítő személyzet dolgozik a Marosvásárhelyi Rádió magyar adásánál.

Jó ideje a rádió nemcsak az éterben van jelen, hanem számos közösségi rendezvényt is kezdeményezett és folytat. A szerkesztőségvezető megemlítette az igen népszerű környezetvédelmi akciót, a *Közösen kitakarítjuk* elnevezésűt (Maros-part-takarítás), ugyanakkor a 23 éve szervezett *Gurul a Rádió* környezetvédelmi, közösségépítő, sportnépszerűsítő rendezvényt is, amelyeket a jövőben is folytatni szeretnének. Jó az együttműködés a Marosvásárhelyi Nemzeti Színház Tompa Miklós Társulatának színművészeivel, akikkel közösen készítik el a hangoskönyveket; a rádió felkarolja a fiatal zenei tehetségeket a *Kotta* című élő műsorban.

Ahogy az ünnepi események szervezésében, úgy a műsoraik készítésében szorosan együttműködnek események, előadások szervezésében, számos projektben más marosvásárhelyi és Maros megyei kulturális intézménnyel és civil szervezettel, akár élő közvetítések során, vagy a szervezésben is vállalt feladatokban. Szász Attila kiemelte, hogy sikertült munkatársaiknak eljutni a téli és nyári olimpiai játékokra, és onnan élőben tudósítani, ezenkívül számos nemzetközi és hazai versenyt, mérkőzést is élőben közvetítenek, így a sportéletben is markánsan jelen vannak.

Az ünnepi rendezvénysorozat keretében március 2-án a rádióban az alkalomhoz illő műsorról jelentkeztek, szerdán, március 8-án a Marosvásárhelyi Nemzeti Színház színpa-

Fotó: Nagy Tibor

dán, a *Jöjjön színházba, nézzen rádiót!* jelmondat égisze alatt zenélt, koncerttel gazdagított élő műsort sugároztak, ebbe bekapcsolódtak a Tompa Miklós Társulat színművészei is. Március 11-én, szombaton 18 órától a Kultúrpalotában gálakoncertet tartanak, amelyen fellép a Román Rádiótársaság Big Band & New Vegas Show zenekara, Broadway-i hangulatot idéző műsorról. A húsztagú dzsesszegyüttes 1940-ben jött létre, és azóta folyamatosan színpadon van, most első alkalommal koncertezik a marosvásárhelyi közönség előtt, az előadás díjtalan.

Ugyanakkor március 12-én, vasárnap a rádió a Maros Művészegyüttes kövesdombi előadótermében a Maros Művészegyüttesel közösen ünnepel, ugyanis az egykori Székely Népi Együttes léte, tevékenysége szorosan összefonódott a Marosvásárhelyi Rádióval az elmúlt több mint hat évtized során.

Szász Attila azzal zárta a beszélgetést, hogy a Marosvásárhelyi Rádió jelmondata szerint („értünk van, és rólunk szól”) továbbra is igyekeznek ehhez a múlthoz méltóan tisztességgel és becsülettel szolgálni a hallgatókat és a magyar közösséget.

A székely szabadság napján

Húsz év autonómiaküzdelmére is emlékeznek az SZNT

Húsz évvel ezelőtt alakult meg a Székely Nemzeti Tanács, amely célul tűzte ki Székelyföld területi autonómiájának megvalósítását. Tíz évvel ezelőtt volt a székelyek nagy menetelése több mint 150 ezer résztvevővel. Pénteken Marosvásárhelyen újra a székely szabadság napjára emlékeznek az SZNT. Az alábbiakban Izsák Balázs-szal, a Székely Nemzeti Tanács elnökével beszélgettünk.

Mózes Edith

– Az SZNT egy közleményben azt mondja, hogy a székely szabadság napján ad választ Románia külügyminiszterének arra a gesztusára, hogy bekérte Magyarország bukaresti nagykövétét a Magyar Országgyűlés külügyi bizottsága elnökének egy kijelentése miatt.

– A válasz, amit a román politikai elitnek, Románia kormányának, külügyminiszterének adni tudunk, az, hogy Székelyföld létezik, mi,

székelyek itt élünk Székelyföldön, ez a szülőföldünk, és ez akkor is úgy van, ha ők tagadják a létezését. Ez az univerzális válasz mindenkinek, aki Székelyföld létezését is tagadja.

De kiegészíthetem azzal is, hogy – a román politikai osztály és a kormány véleménye ellenére – változatlan a hűségünk az autonómiatörekvéshez, a területi autonómiára való törekvésnek a közképvisellete vagyunk. És ennek megfelelően járunk el. Erről fog szólni az a beadványunk is, amelyet hagyományosan megfogalmazunk, és azt várjuk a résztvevőktől, hogy elfogadják, majd elkísérjenek minket, hogy átadjuk a kormánybiztosnak.

– Március 10-ét, a székely szabadság napját idén is a Postaréten tartják.

– Mint mindig. Amióta a Székely Nemzeti Tanács a székely vértanúk emléknapját a székely szabadság napjának nyilvánította, azóta rendszeresen megemlékezünk. Igaz, hogy a járvány alatt három éven át nem tudtuk megszervezni, sőt az is igaz, hogy 2015-ben az

akkori polgármester betiltotta, és nem volt időnk a jogorvoslati eljárásra. Akkor megtanultuk, hogy egy évvel korábban tegyük le az előzetes bejelentést, és ez hasznos is volt, mert a később közel egy évig tartó pereskedéssel tudtuk érvényesíteni a szöveghöz, a gyűlekezési joghoz való alkotmányos szabadságot az akkori polgármesterrel szemben.

– Az SZNT közleményében az áll, hogy a székely szabadság napján kék-arany színbe öltöztetik a Postarétet és Marosvásárhelyt...

– Így van. A székely zászlón kék alapon arany sáv, hold és csillag van. Ezeknek a sokasága lényegében azt jelzi, hogy kék-aranyba öltöztetjük Marosvásárhelyt. Ez a két szín dominál március 10-én a rendezvényünkön, és azért tartom fontosnak, mert ha ma valaki a székelyekről beszél, és illusztrációt keres, akkor ezekkel a színekkel szokta illusztrálni.

– Idén lesz húszéves a Székely Nemzeti Tanács. Mi ennek a jelentősége?

– Húszéves a Székely Nemzeti Tanács, tehát 20 évi autonómiaküzdelmünkre is emlékezünk. Mi kell tudni erről a húsz esztendőről? Sokan kritizálnak bennünket azzal, hogy húsz év alatt a kitűzött célt nem értük el. Ez így van. De én szeretném azt is megkérdezni azoktól, akik ezzel a bírálattal illetnek minket, hogy 2003 előtt a köztudatban egyáltalán benne volt Székelyföld autonómiája? Benne volt a székelyföldi autonómiatörekvés? Hogyha átlapozzuk a 2003 előtti magyarországi és hazai magyar nyelvű sajtót, bátran el lehet mondani, hogy nincs nyoma ennek a célkitűzésnek. Első lépésként tehát azt kellett megtenni, hogy a közösséget ráéberesszük: van egy megvalósítható jövőkép, és ki kell állni azért. Ez is benne van. Kell egy világos jövőkép, Székelyföld autonómiastátuma, kell egy jelkép, amivel mindenki kifejezheti azt, hogy ezt a jövőképet vállalja: a székely zászló, Székelyföld címere, de beszélhetünk akár a SIC-ről is. Fontos volt az is, hogy kivigyük a nemzetközi szintre, az európai polgári kezdeményezésünk is ezt szolgálta. Az a hatéves jogi küzdelem, amelyet lefolytattunk az Európai Bíróságon, része

ennek a húsz évnek. Azt mondom, hogy előbbre léptünk, bár kétségtelen, hogy az, amit célként megfogalmaztunk, nem következett be. De nem is gondolom, hogy lett volna valaki közülünk a Székely Nemzeti Tanács állandó bizottságában, aki úgy gondolta volna, hogy a román parlament ezt egyből elfogadja.

– Elnök úr, mi lesz a március 10-i rendezvény legfontosabb üzenete?

– A veszélyek korában élünk – hadd idézzem Magyarországot miniszterelnökét. Ez helytálló diagnózis az egész korszakra. Az üzenet az, hogy bármit hozhat a politika, bármilyen nehéz helyzetbe kerülünk, van egy szilárd alap, két pillér, amely nem változtatja meg a mi célkitűzésünket. A két pillér: a közösség akarata és a nemzetközi jog. Mert lehet bírálattal is illetni, és megkérdőjelezni, hogy mennyire szilárd a jogalap. A vesztfáliai békeszerződésig, 1648-ig nyúlik vissza a nemzetközi jog története, amit létezése óta számtalanszor megsértettek. Beletartozik ebbe a két világháború is. Mindezek ellenére nem volt még egy olyan nagyszerű nemzetközi együttműködés, emberi, szellemi konstrukció, amely ennyire szilárd lenne, és amelyre lehetne építeni, békét, igazságot és minden embernek a jövőjét.

– Körülbelül hány embert várnak holnap a Postarétre?

– Több ezret várunk. Hogy ez a több ezer mit jelent, azt egyelőre megmondani nem tudom. Az elmúlt évek tapasztalata alapján, amikor másfél kilométeres sorban menetünk és érkezünk be a főterre, mindenképpen fedi a megközelítést, hogy több ezer ember.

– A forgatókönyv idén is hasonló lesz, mint a korábbi években?

– Igen. Meghívott vendégeink lesznek, felszólalnak.

– Kik a meghívottak?

– Itt lesz Tökés László, a Székely Nemzeti Tanács testvér-szervezetének, az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanácsnak az elnöke, külföldi vendégeink Baszkföldet, Katalóniát, illetve most, első ízben Felső-Sziléziát képviselik.

Fotó: Nagy Tibor (archív)

HARMÓNIA

Egészség – életmód – otthon

Szerkesztette: Bodolai Gyöngyi

Betegség, gyógyulás, gyógyítás a magyar irodalomban (9.)

Arany János – törékeny testalkat, zseniális alkotói tehetség

„Ha az Ezeregyéjszaka dzsinnei egy nap felkapnák Magyarországot, és elvinnék távolabbi egekbe, úgy-hogy a helyén nem maradna semmi más, csak Arany János tizenkét kötete, ezekből a mágikus könyvekből ki lehetne olvasni a magyarság eidoszát. [...] Arany János és a magyar nyelv valahogy ugyanazt jelentik. [...] Minden szál hozzá vezetett, és minden szál tőle vezet, a magyar szellemi életnek ő a sugárzói központja.” (Szerb Antal)

Kiss Zsuzsánna

A nemzet hiteles és plasztikus önarcképe

A múlt homályába vesző nemesi származás ellenére szegénységben, idős szülők (Arany György és Mogyer Sára) utolsó gyermekeként, törékeny testalkattal és zseniális alkotói tehetséggel látott napvilágot Petőfi majdani barátja, „lelkéből lelkedzett imádott Jankója”, Arany János (Nagyszalonta, 1817. március 2. – Budapest, 1882. október 22.). Arany János százarcú művészete lassú, szerves fejlődés eredményeképpen jött létre. Lírai és főleg epikus költészete magyarságképünk talán leghitelesebb és legalaposabb „történelmi realista” tükröképe. Ahogy a Toldi legszebb tulajdonságai lesznek a Toldi legnagyobb gyötrelmeinek is a forrásai, úgy a magyar ember „emocionális természetű, érzéseinek, bánatának, szeretetének, haragos indulatának s lelkének a rabja, az ész és a józan életszabályok nem uralkodnak rajta. [...] A kor bizonyára nem érezte ki Toldiból az intő tendenciát” (Szerb Antal), de a szabadságharc utáni bűnült időkben Arany János a magyar Osszián. Lantjának hallgatása és lantja húrjainak minden rezdülése: a lírai versek, a balladák, a satírák, a töredékek, Toldi szerelme, Buda halála, Shakespeare és Arisztophanész magyarul, irodalmi titkári munkája, minden alkotó megnyilvánulása a nemzet vagyona. Arany a „kizökkent időben” (Hamlet) Kelet és Nyugat között a végzetig viaskodó nemzet hiteles és plasztikus önarcképeit alkotja meg.

Nélkülözés, betegség, szenvedés

Mindeközben súlyos, idült betegségek („szárazbetegség” vagy „mellbaj” és epebántalmak) nehezítették Arany János életét, aki a nélkülözést, a betegséget és a szenvedést már születésekor, családjából, saját sorsaként magával hozta. Talán nem „nyaggatta” eleget az orvosokat, vagy az orvosok nem követtek el mindent a gyógyulásáért... elfekélyesedett, gyulladássos sebekkel a mindennapi élet is nehéz volt tizenkilencedik századi irodalmunk egyik legnagyobb művészeinek. Ennek fényében mind életművét, mind jellemét még csodálatosabbnak láthatjuk. Annál is inkább, hogy Arany műveiben a betegségről szinte szégyenkezve, szemérmesen szól, vagy keserű

Forrás: Wikipedia

öniróniával. Egyik kései töredékes versében például ezt írja:

„Ó, nátha, nátha! Grippe! / Kartarrhusz! / Influenza! / Vagy bármi cifra névvel / S alakban megjelenesz... / Tegnap mint ma / Hurut, flegma, / Gyilkos asthma, / Emphysema, / Meg rheuma, / Örök théma...” (Elégiák, 1882)

E töredék témájáról Arany megjegyzi, hogy „mélto okom van megénekelni, mert örökösen fojtogat, s végre is megfojt, mint George Sandot.” Már korábban, 1868-ban így ír:

„Vagy a tüdő, vagy a máj, / Vagy a szív, de az a táj! / Érzem, szorul, feszül, fáj. / Ettől csapann meg a háj: / Ez mondja majd nekem: állj! / Hanem panaszt ne ejts, szájj!” (Ajváj, 1868)

Lelki rezdülések, testi változások

Komoly avagy tréfás tárgyú verset ír, lírai vagy elbeszélő költeményt, Arany mindenkor egyaránt remekel a lelki rezdülések és a testi változások ábrázolásában. Emlékszünk a halálra éhezett cicának, a házi kedvenc nagy tudású, ám zsugori gazdájának és a túlélésre „szakosodott” eszes szolgának csipkelődően humoros történetére (A tudós macskája, 1847). Szánjuk az elvakult hiúsága miatt mindenből kifosztott Szűcs György urat (A bajusz, 1854). Most olvassunk bele a költő Barátomhoz (Petőfihez, 1847. szept.) című versébe, amelyben a legszebb írói barátság lelki ébredésének lelkiállapotát ábrázolja:

„[...] szívem zsbajjal van tele, / Vendége jött s avval sok a dolog, / Minden kis érzelem sűrög-forog. / Bolond szeles nép! lótfut céltalan, / Segymásba ütözik minduntalan, / De nem csoda, a szív vendégsége nagy / S igen kedves neki, mert az te vagy.” (Barátomhoz, 1847. szept.)

Balladáiiban, az Ágnes asszonyban (1853), az V. Lászlóban (1853) vagy A walesi bárdokban (1857) Arany a megőrülést és annak körülményeit shakespeare-i drámasággal és hitelességgel ábrázolja. Megbomlott elmeállapotát látva a házasságtörő és férje meggyilkolá-

sában is cinkosságot vállalt Ágnes asszonynak, a bírák megszánják és hazaengedik börtönéből a lelkiismeret-furdalástól gyötrődő fiatalasszonyt. Mert szörnyű tette emlékével Ágnes élete végéig már csak egyetlen „sürgötös munkáját” végzi „télén-nyáron, szünet nélkül”, „virradattól késő estig a patakban lepedőjét újra mossa”. A viruló, boldog élet visszafordíthatatlan torzulását, a szép életlehetőségek elvesztegetését hajszálpontosan „diagnosztizálja” a költő:

„Harmat-arca hó napon ég, / Gyöngye térde jagyban kékül.

Oh! irgalom atyja, ne hagyj el. / Öszbe fordul a zilált haj, / Már nem holló, nem is ében, / Torz-alakú ránc verődik / Szanaszét a sima képen.

Oh! irgalom atyja, ne hagyj el.” (Ágnes asszony, 1853)

V. László halálának oka

Arany balladahősei saját bűnik súlya alatt roppannak össze s vesztik el szellemi-lelki épségüket. A történelmi balladák bűnhődő hőseinek sorsát a költő nem feltétlenül a történelmi tények szerint, inkább a költői igazságszolgáltatás jegyében alakítja. A tizenöt évesen, 1455-ben magyar trónra került V. László (Habsburg Albert utószülött fia) nem örült meg, miután lefejeztette az ifjú Hunyadi Lászlót (1455. március 16-án), de néhány hónappal később, tizenhét évesen, éppen házasságkötés előtt hirtelen meghalt – a pár évtizedes genetikai vizsgálatok 2016-os eredménye szerint akut B-limfoblasztos leukémiában. Sem Thuróczi János krónikája, sem a Hunyadi László tragédiáját feldolgozó számos szomorújáték és történelmi dráma nem ábrázolja bűnhődő örülként V. Lászlót. Arany János V. Lászlóját ugyanakkor „belülről” is láthatjuk; Macbethhez hasonlóan őt is álmatlanság bántja és elfojtott büntudat. A ballada végén pedig, bűn és bűnhődés örvényéből fölsejlik két tényleges következmény: a kisebbik Hunyadi fiút hazamentik cseh földről a Hunyadi és Szilágyi család hívei, V. Lászlót pedig hirtelen elragadja a halál – kusza lelkiállapotán csak így nyhíthat a „hús csepp”, „miképp [P] a sír”...

Dicsőítő vers helyett A walesi bárdok

Történelmi tény, hogy I. Edward angol király heves vérmérsékletű, kegyetlenkedő uralkodó volt. Mondák őrzik Wales 1277-es véres meghódításának és az ötszáz walesi énekmondó kivégeztetésének gyászos történetét. Arany Jánosnak éppen erre a sűrű történelmi és mondabéli anyagra volt szüksége, hogy 1857-ben szikrát kapjon az ihlet, és fellobbantsa a költőben az indulat az alkotó képzeletet. Mint köztudott, Ferenc József Pest-Budára készült látogatába, a szabadságharc leverése után először, és ekkor a magyar költőket az ünnephez méltó versek írására szólították

fel. Arany természetesen nem készített dicsőítő rigmust. Volt más költő, aki vállalkozott a kényszerfeladatra... A walesi bárdokat Arany 1857 nyarán kezdte írni, ám a behódolni képtelen legyőzöttek „vértanúdalát” csak 1861-ben fejezte be, és csak 1863-ban jelentette meg. A walesi bárdok mára bejárta a világot, világszerte szeretik, szavalják, zenét szereznek hozzá, értik. Edward király hübrisze: öntelt gögje és elvakult kegyetlensége éppúgy örök érvényű látélet az emberről és az embert önmagából kifordító korlátlan hatalomról, mint ahogyan az önfeláldozó hűség, bátorság és hazaszeretet el nem avuló jelképei maradnak a máglyára menő walesi énekesek.

Kísértetiesen örök téma a Hídavatás (1778), öngyilkosságba menekvő, felfokozott idegállapotú „hőseivel”. E keretes ballada első alakja egy kártyán nagy tétet vesztő fiú, akinek „vérgyöngy izzad ki homlokán”, és úgy „indul a késő éjszakán” a frissen felavatott Margit hídra. Belesétál a halálba ugrók örült csoportjába, vagy csak az ő megbomlott idegrendszerének látomásában örvénylik elő a sok keserű, életét eldobó emberalak? A fiú nem szabadulhat attól, amit lát vagy képzel, így követi a halálba ugrókat. Az eltömegesedett társadalom és a pénzvilág áldozatai az ünneptelen hídavatók, akiknek sem a „komoly hit”, sem a „zászlók”, sem a „vidám zenés körmenet” nem nyújt orvosságot.

Az öreg Toldi sorsa

A Toldi estéjében (1854), a Hatodik énekben az ősz bajnok hősi viadalt nyer, de hallja, hogy a fiatal udvaroncok gúnyosan beszélnek ifjúkori viselt dolgairól. Haragra lobban, dühében ismét embert öl, és ezek után testi-lelki ereje végleg összeroppan:

„Bence sajtúta, hogy rosszul lesz a dolog,

Látta már előbb, hogy szeme vérben forog,

Látta halántékin hogy felduzzadt az ér,

Mint egy kifeszített középszerű kötél.

Most meg, amint látja színe változását,

Kékülő ajkának görcsös vonaglását,

Összerogyó térdét – szalad sebességgel

S megöelve Toldit tartja, ne essék el.” (Toldi estéje, 1854. Hatodik ének.)

A Toldi estéjének nem előzménye, inkább következménye lett a trilógia második része, a Toldi szerelme. Ezt az összegző művét Arany csak 1879-ben fejezte be. A 16-17. századi népkönyvek „széteregető írásmódját” követve Arany elbeszélése lassú ütemű és terjedelmes, miközben hangneme ironikus, sőt önironikus. A halk szavú, szemérmes „népfi” Arany, kinek sajog a lelke, hogy „a mezőt, az anyatermészet kebelét elhagyta”, „barázda helyébe” szántván sorokat” (Vásárban, 1877. júl. 9.), voltaképpen a nagy realista regények történeteit meséli. Kései költészete, mint Kemény Zsigmond tragikumuma, a kor szinte minden látszó és rejtett problémáját bemutatja – mintegy röntgenezi, átvilágítja. A Toldi szerelme az elfojtott vágyak és szenvedélyek romboló erejét, a látszat és valóság között vesztglő tudat háritásait ábrázolja, és tulajdonképpen nemcsak egyesek sorsát, hanem az egész kiegyezés utáni Magyarország szabadelvűségében eltorzuló világának veszélyeire figyelmeztet.

„Átfényleni egy örökkévalóságot”

A Bolond Istók témáját Arany Petőfivel egyszerre kezdte kidolgozni, de ő maga csak jóval ké-

sőbb, 1880-ban folytatta, s végül mégis befejezetlenül hagyta. Ami elkészült Arany Bolond Istókjából, az rendkívül szuggesztív és modern. Az első énekben egy haladékos nagymamát, egy ájult, éppen megszült anyát és egy újszülött csecsemőt „látva” tanúi lehetünk két „tünemény”, két princípium drámai összeütközésének. A „tisztelletes homályban” Élet és Halál csatázik a két nő és a csecsemő fölött. A vita tárgya, hogy ki kit vigyen magával:

Az Élet „fúrge, víg, merő / Hús, vér; egészség; büszke hév szavában,

Sajátja szépség, szellem, kedv, erő,

Arcán elégséges remény világot / Átfényleni egy örökkévalóságot.” (Bolond Istók, 1850-1880. Első ének.)

Majd szakaszokon át rajzolja, „szövegbe” metszi a nagy Kaszás alakját. Arany azt is megjeleníti, ahogyan ő, a versíró „kéz, mely mostan is cernára mért/ Sorokat írkal, rimbe szedve hátul”, iszonyodik az egészség és a pusztulás egymásba áttűnő, egymásból élő összefüggéseinek ábrázolásától:

„Hídegen állt meg a váz. Gúnymosolyra

Vonultak volna ajkai talán,

De ajka nem volt, amit félrevonna,

Rég elfogyott az, férgek asztalán; / Sötét gödörre süllyedt szeme,

orra;

A rózsakárpit arcának falán / Megszűnt virulni, csupán a fakó

Rom, pusztá csont, maradván lát-ható.” (Bolond Istók, 1850-1880. Első ének)

Az Élet visszaretten a Halál borzasztó látványától: „Hah! megint te? / Mindig te?” De „erősen pöröl”, s a párvialdiban erős kezével a „kiszámoló lapon” magáénak követel két lelket a háromból. A Halál cinizmusa már Madách Luciferét előlegezi: az Élet ugyanis csak proletársereggel tölti be a világot, s úgyis a Halál aratja le az élőket végül:

„A győzelem előbb-utóbb enyém: / Szolgám az inség, anyyiféle járvány,

Kórság, nehéz bú, gond, vak esemény;

S mi oly szépen terjed a föld határán,

A bűn: továbbá hadvész, cholera, / Doktor, adó, rossz vers, etc.” (Bolond Istók, 1850-1880. Első ének)

Érdekes, hogy itt, a Bolond Istókban olvashatjuk a „proletár-sereg” kifejezést a magyar irodalomban először, éppen a vidéki „szerény” származását soha meg nem tagadó legnagyobb formaművészünké. Arany János, aki az íráshoz „egy kis független nyugalmat” csak álmodhatott magának, jegyzőként, tanárként, akadémiai titkárként kereste kenyérét, és alkotni alvász helyett... mindig erején felül dolgozott. De micsoda penzumunkája akadt, amikor Az ember tragédiájának első megítélője lehetett! Elovasta, „bársonyos kézzel” javította, és azonnali kiadásra ajánlotta Madách Imre művét.

A balladákban és a Toldi szerelmében megvalósított lélekábrázolással szoros rokonságot mutat, sőt, minden előbbt felülmúl Arany lélektani realizmusa az 1863-ban alkotott „hun legendában”, a Buda halálában. A magyar „naiv eposzt” kereső és annak modern párját megteremtő vágyú rapszodos tervezett Csaba-trilógiájának csak ezt az egyetlen darabját alkothatta meg, de a Buda halála így is tág „égboltú”, összefoglaló erejű műalkotás. Sorozatunk következő részéig érdemes újraolvasnunk ezt a komor tartalma ellenére is életelíxirként ható „pszichológiai eposzt” (Szerb Antal).

Farmakogének mint a téves kezelés lehetséges okai

Az orvosi tévedések hátterében a gyógyszerek helytelen előírása is állhat. Ha egy bizonyos diagnózisra a nem megfelelően kiválasztott gyógyszert írja fel az orvos, ha eltéveszti a gyógyszer nevét vagy a napi adagot, a kezelési útmutatóknak és a számítógépes receptfelírásnak köszönhetően ma már ki lehet küszöbölni. Mégis jelentkezhetnek a gyógyszer olyan mellékhatásai, amelyek a beteg állapotának rosszabbodását, akár a halálát is okozhatják. Kivédésükben jelentős szerepe van a személyre szabott, precíziós orvoslásnak, amely a farmakogéneknek alapszik, és az onkológia, a neurofarmakológia, valamint többfajta gyógyszer egyidejű és hosszan tartó szedése esetén (polifarmácia) fontos – hangzott el dr. Kolcsár Melinda belgyógyász, endokrinológus főorvos, klinikai farmakológus, egyetemi docens (MOGYTTE) előadásában a Szent Balázs Alapítvány orvosi tévedésekről szóló konferenciáján.

– *Hogyan hatnak a farmakogének?*

– A farmakogének azok a gének, amelyek a gyógyszerek hatását befolyásolják. A gyógyszernek ugyanis többféle „sorsa” van a szervezetben. Az egyik szerint, amikor be vesszük, vegyi átalakuláson megy át, felszívódik, szétoszlik, majd kiürül a szervezetből. A másik pedig az, hogy elér a célpontokig, és ott kifejti a hatását. A gyógyszerek átalakulását különböző genetikai tényezők befolyásolják. A gyógyszer ugyanis, ha túlzottan lebomlik, nem tud hatást kifejteni, ha nem bomlik le eléggé, akkor fokozott, akár mérgező hatása is lehet. A vegyi átalakítást a máj végzi, a májban található enzimeket, fehérjéket pedig gének kódolják. A lakosság körülbelül 10-15 százaléka veleszületett módon egyéni eltérést mutat egy-egy adott génre, ami vagy nem

működik, vagy túlműködik. Ha túlműködik a gén, a gyógyszer nem tud a megfelelő koncentrációban eljutni a hatás helyére, ha pedig elégtelenül, akkor túlzottan magas szintet ér el, akár mérgező hatása is lehet. Ezt manapság már lehet szűrni. Nincs olyan sok gén, ami a vegyi átalakulást kódolná (öt-hat, ami nagyon fontos), és néhány tíz, aminek van szerepe, de nem létfontosságú.

– *Ezt hogyan lehet megállapítani?*

– Egy egyszerű vérmintából kimutatható, de a vizsgálatot nem finanszírozza az egészségbiztosítás. Marosvásárhelyen is vannak laboratóriumok, ahol a vért le veszik, de tudomásom szerint Kolozsváron dolgozzák fel, valamint egy székelyudvarhelyi járóbeteg-magánrendelőben is, ahol farmakogenetikai teszt néven jelennek meg a honlapjukon ezek a vizsgálatok.

– *Ha a páciens azt tapasztalja, hogy nem hat egy gyógyszer, akkor érdemes elvégeztetni ezeket a vizsgálatokat?*

– Ezt semmiképpen sem a betegnek, hanem az orvosnak kell eldöntenie. Ha nem hat egy gyógyszer egy daganatos betegnél, akkor nem lehet vámi arra, hogy a daganat újra kialakuljon, áttét képződjön, és emiatt teszteljék a beteget. A tesztet el kell végezni ott, ahol tudjuk biztosan, hogy egy adott gyógyszer egy adott enzimre alakul át, és a gén, ami ezt az enzimet kódolja, tíz-tizenöt százaléka nem működik jól. Senkinek sincs a homlokára írva, hogy ő rosszul működő génnel rendelkezik, ami csak akkor fog megnyilvánulni, amikor kiderül, hogy a gyógyszernek nincs hatása. Ha egy év múlva fedezik fel egy daganatos betegnél, hogy bár szedte a gyógyszert, áttét alakult ki, ki a felelős ezért? Peches volt, vagy meg lehetett volna előzni, hogy ebbe a helyzetbe kerüljön? (bodolai)

Műtét csontoltvány-beültetéssel

A Marosvásárhelyi Megyei Sürgősségi Klinikai Kórház Ortopédiai és Traumatológiai Klinikájának orvoscsoportja dr. Bătagă Tiberiu professzor vezetésével február 28-án egy 55 éves páciensnél végrehajtott műtét során a medencecsont bal oldali ízületét árkának a csípőprotézis által elköptatott felületét állította helyre csontoltvány-beültetéssel. A helyreállítást követően került a helyére az új csípőprotézis.

A műtétet szükséges csontoltvány a Colentina Kórház szövetbankjából származik.

Az ortopédiai és traumatológiai klinika műtőjében a beavatkozásban Bătagă professzoron kívül részt vett dr. Fodor Pál egyetemi tanársegéd, ortopédiai és traumatológiai főorvos, dr. Raluca Fodor egyetemi adjunktus, intenzív terápiás főorvos, ortopédiai és traumatológiai, valamint intenzív terápia szakos rezidens orvosok és a kisegítő személyzet.

A csontátültetéssel járó műtét a második volt a megyei sürgősségi kórházban, és az országos szervátültetési program csont és inszalag alprogramjának a keretében valósult meg – olvasható a kórház sajtóirodájának közleményében.

Rezidens orvosok felelőssége

A gyógyító szakmában hogyan jelenik meg a tévedés? Hol a határ? Mi az, ami véletlen, mi az, ami vétség, mulasztás, mi az, ami kivédhetetlen reakció?... Mit lehet tenni a tévedésekkel, amelyeknek súlyuk, következményük van? – fogalmazott elnöki köszöntőjében dr. Szabó Mónika, a Szent Balázs Alapítvány vezetője a február 17-19. között tartott konferencián. A rendezvényen a témát „boncolgató” orvosok, pszichológusok, lelkes és filozófus mellett a jog képviselői is részt vettek.

Bodolai Gyöngyi

A téma jogi megközelítéséről szóló kerekasztal-beszélgetésen dr. Vass Levente egészségügyi államtitkár, dr. Feith Judit egészségügyi szakjogász, szociológus (Semmelweis Egyetem, Egészségtudományi Kar, társadalomtudományi tanszék) és Gogolák Csongor marosvásárhelyi ügyvéd fejtegette ki véleményét. A beszélgetést Marton László, az egyetemi diákszövetség (MMDSZ) elnöke vezette. A beszélgetés részletét olvashatják az alábbiakban.

A magyarországi és a romániai jogi rendszer összehasonlításán kívül Marton László arról kérdezte a beszélgetés résztvevőit, hogy az orvosi tévedések jogi következményei hogyan változnak a rezidens és a szakorvos esetében?

Védettebb helyzetben

Amint Dr. Feith Judit beszámolt, a magyarországi rendszerben a kezelőorvos az, aki a felelősséget viseli. Egy polgári peres eljárásban, amelyben személyi jogsértésről, és nem bűncselekményről van szó, felperesként a beteg és a hozzátartozó van jelen, az egészségügyi dolgozó viszont, ha kórházi alkalmazott, nem alperesként, hanem tanúként jelenik meg, még akkor is, ha ő az, aki tévedett. A tévedés besorolása attól is függ, hogy ügyeletben történik-e vagy napközbeni ellátásban. A rezidensek kérdésköre viszont nem teljesen tisztázott, de alapvetően védettebb helyzetben vannak, mint egy szakvizsgázott orvos. Bár a magyar joggyakorlatban a felelősség az egészségügyi szolgáltatót, a kórházat terheli, működik az áthárítás szabálya. Ez azt jelenti, hogy abban az esetben, ha az egészségügyi dolgozó hibázott, és emiatt az egészségügyi szolgáltató elveszíti a pert, és meg kell fizetnie a bíróság által megállapított összeget, akkor munkajogi értelemben ezt átháríthatja a hibát elkövető orvosra. Ami attól függ, hogy szándékosan elkövetett cselekményről van-e szó, ami ritka, de gondatlanság okozta hiba esetében a pénzt az orvos meg kell fizetnie a kórháznak.

A kezelőorvost teszik felelőssé

Romániai viszonylatban a kezelőorvost teszik felelőssé – kapcsolódott be a beszélge-

tésbe Gogolák Csongor, aki elosztotta azt a tévhitet, hogy a rezidens nem felel az általa elkövetett tévedésért. A rezidensek részéről visszatérő kérdés, hogy mi az ő szakmai kompetenciájuk, és az hol van szabályozva. A rezidensképzésre vonatkozóan a 2009. évi 18-as kormányrendelet 14-es és 22-es paragrafusa szerint a tantervből (curriculum) kiindulva szabályozni kell a rezidens kompetenciáját. A kettő nem ugyanaz. A tantervet egy 2007-es kormányrendelet szabályozza 2200 oldalon át. Ezt minden rezidensképző orvos ismeri, de azt, hogy mi a kompetenciájuk, nem tudják pontosan. Olyan kormányrendelet, amely ezt szabályozná, sajnos nincsen – mondta saját tapasztalataiból kiindulva az ügyvéd. Sőt a rezidensek munkaköri leírásában sem találta meg a kompetenciájuk pontos leírását. Ami fontos lenne, mert a rezidens akkor követ el hibát, amikor a kormány által szabályozott kompetenciáját, illetékességét a beteg rovására túllépi. Az érvényben lévő pontos kompetenciameghatározás hiányzik. A hibáért felel a rezidens és a kezelőorvos is. Védekezésükben azt lehet felhozni a mentsejére, hogy a rezidens orvos nem ismeri a kompetenciáját. Ez a probléma 2016 óta megoldatlan. Hogy melyik szakon meddig terjed a rezidens kompetenciája, azt hiszem, hogy ezt a megyei közegészségügyi intézet közremű-

a törvény szerint a rezidens harmadévig nem vállalhat első vonalban ügyeletet. Amennyiben második vonalban ügyeletben van, a beavatkozás a kezelőorvos felügyelete és felelőssége mellett történik, és a felelősség a kezelőorvost terheli. A szakosodás harmadik évétől a rezidens első vonalban ügyelhet, a kezelőorvos pedig otthoni ügyeletben kell felügyelje a tevékenységet.

A kérdéshez hozzászólt dr. Vass Levente egészségügyi államtitkár is, akit utólag arra kértünk, hogy fejtsse ki bővebben a véleményét.

Felelős megbízottak

– Minden egyetemi központban van egy megbízott, aki felel azért, hogy a rezidensek hogyan teljesítik az előírásokat. A feladata az, hogy, ismerve a helyi adottságokat, a felszerelést, a beavatkozásokat, amelyeket az illető központban végeznek, pontosan megmondja, milyen műveleteket végezhet a rezidens orvos, és mit kell a professzor, az egyetemi oktató, a főorvos felügyelete alatt végezzen. Ez a rezidens felkészültségétől, ügyességétől, hozzáállásától függ. Az ügyesebb „orvosinasnak” hamarabb megengedik, hogy a különböző procedúrákat vagy a beteg vizsgálatát ügyeletben elvégezze. Ennek ismeretében nem kötelező, és nem is lehet a rezidens orvosok illetékességét Bukarestből meghatározni. Az egyetemi központokban is, egy-egy

szokásrend szerint hamarabb esélye nyílik, hogy bizonyos procedúrákat, különböző műtéti beavatkozásokat elvégezzen, először a főorvos felügyelete mellett, majd önállóan, hogy a fejlődés, tanulás mellett segítségére legyen a befogadó kórháznak is az ellátásban. A rezidensképzés tipikus „inasiskola”, ahol az orvosinas tanul, és közben fizetést kap a munkájáért. A felelősséget a rezidens mellett, vele szolidárisan a képzője, az ügyeletben mellette lévő főorvos, a műtőben az „első kéz” főorvos, egyetemi oktató – aki a rezidenssel operál – viseli.

Jó helyeken a rezidens jól felkészülten kell bemenjen a műtőbe, mert minden esélye megvan arra, hogy legalább hat-nyolc kérdést kap a műtétrel kapcsolatosan. Ha ezeket jól megválaszolja, a főorvos, a professzor könnyebben megengedi, hogy különböző procedúrákat elvégezzen.

Javaslatom szerint a rezidens orvosnak minél nagyobb betűkkel ki kell legyen írva a kitűzőjén a beosztása, a betegnek korrekt módon kell bemutatkoznia. A korlátozott kompetenciákat a türelmével, kedvességével helyettesítheti, amiért hálás lesz a beteg.

Sokkal több hibát lehetne bevallani

A kérdésre, hogy igaz-e, hogy a szakminisztérium nem követi az orvosi műhibákról szóló eseteket, dr. Vass Levente elmondta:

– Romániában kevés orvosi műhiba miatti per van, és az orvos sokszor úgy érzi, hogy ok nélkül fizeti a malpraxisbiztosítást. Sokkal több hibát lehetne bevallani anélkül, hogy az orvost bántanák, és a saját biztosítója, amellyel szerződéses viszonyban áll, kifizesse a betegnek megítélt összeget. A kórházon belüli nozokomiális fertőzés következményeit pedig a kórház kellene megtérítse. Ahelyett, hogy a biztosító fizetne a betegnek vagy a hozzátartozónak, az orvosnak egy nehéz procedúrán kell végigmennie, amiben ott van a lehetőség, hogy bünygyileg is felelősségre vonják. Ezért mindenki igyekszik megakadályozni, hogy a betegnek legyen igaza. Romániában az a baj, hogy a viszonylag kevés műhibapapírról nagyon sok olyan döntéssel végződik, ami szabadságvesztéssel jár, még akkor is, ha a végrehajtást felfüggesztik. 460 perből az utóbbi öt-hat évben 160-ban szabadságvesztésre ítélték az orvost. Ez nagyon nagy arány, mert az orvos is ember, és tévedhet. Még egyszer hangsúlyozni szeretném, hogy sokkal jobb lenne, ha több malpraxisper eredményeképpen sokkal kevesebb súlyos büntetést szabnának ki az orvosokra, és annál több kompenzáció jutna a betegeknek.

Bár pontos kimutatás Magyarországon nincsen, a betegjogi képviselők jelentéseiből kiderült, hogy a hibák elkövetésének legkiterjedtebb területei a sürgősségi betegellátás, a manuális szakmák, a sebészet, esztétikai sebészet, szülészet. Ahol nagy a betegforgalom, ott is nagyobb esély van a tévedésre – szólt hozzá dr. Feith Judit.

kódésével az alkalmazó kórház kellene meghatározza, és a rezidens orvos munkaköri leírásába belefoglalja. A rezidens elviekben felel az esetleges tévedésért, ami eseti és egyedi elbírálás alá esik. Felel továbbá az a főorvos és a szakorvos is, aki az ő tevékenységét felügyeli, vagy azért, mert részt vett a hibás orvosi beavatkozásban, vagy mert a rezidenssel kapcsolatos felügyeleti kötelezettségét nem látta el megfelelően. Amennyiben nem vett közvetlenül részt az orvosi beavatkozásban, akkor adminisztratív felelősség terheli azért, ahogyan a rezidens szakmai fejlődését felügyelte. Különbséget kell tenni, hogy a műhiba ügyeletben történt-e, ugyanis

klinikára lebontva, a kompetenciák különbözőek lehetnek.

– *Folytassuk a gondolatkört azzal, hogy ma már nem csupán a nagy egyetemi központokban lehet rezidensképzést folytatni.*

– A rezidens törvényt háromszor módosítottuk, kétszer a parlamentben, harmadszor államtitkárként írtuk meg azt a törvénymódosítást, amit a jelenlegi miniszter nyújtott be sürgősségi kormányrendeletként. Minden egyes módosítással arra törekedtünk, hogy nagyobb felelősséggel ruházzuk fel a vidéki kórházakat, hogy a legjobbak tanítókórházakká váljanak. Ha a rezidens orvos egy vidéki kórházba megy gyakorlatozni, az ottani

Magas sarkú cipők divatja

A fiatal nők többsége csinosabbnak érzi magát, ha magas sarkú cipőt visel. Vannak munkahelyek, ahol elvárják a hölgyektől, hogy csinosak, elegánsak legyenek, amihez a magas sarkú cipő is hozzátartozik. Mások kényelmetlen viselésnek tartják, és örülnek, amikor kimegy divatból. De csak gondolják, hiszen a sarok nélküli cipők divatját is túlélte, és mindig visszatér a trendbe. Ahogy 2023-ban is történik.

Casoni Szálasi Ibolya

Sokáig azt tartották, hogy a magas sarkú cipő kényelmetlen, viszont ma olyan sokféle változat létezik, hogy minden divatkedvelő hölgy megtalálja a számára legkényelmesebb darabot.

Ezért érdemes áttekinteni, hogy milyen típusúakból válogathatnak azok a hölgyek, akik még tudnak magas sarkú cipőt hordani.

Mielőtt erre rátérnénk, tekintsük át magas sarkú cipők történetét, hiszen meglepő dolgok derülhetnek ki. Eredetük ugyanis a XVI. századba nyúlik vissza. Bár manapság hihetetlennek hangzik, először a férfiak viselték. A cipősarok szerepe az volt, hogy a lábukat a kengyelbe akasszák vele, és biztosabban fel tudjanak állni lovaglás közben.

A perzsa lovasoktól a magas sarkú cipő hamar bekerült a szalonok világába, és királyok, arisztokraták viselete lett. A hatalmat, a felsőbbrendűséget, a gazdagságot jelképezte. XIV. Lajos, a Napkirály képes volt tíz centi magas sarkú cipőt viselni.

A XXI. században a cipősarok lényegesen keskenyebb lett, a magas sarkú cipő atyjának, Roger Vivier

divattervezőnek köszönhetően, aki egyebek között a Dior cégnek is alkotott.

Ezután a stiletto és más magas sarkú cipők lettek elengedhetetlen részei a divatnak. Nem véletlenül, hiszen kiegyenesítik az alakot, meghosszabbítják a lábat, és kecsességet kölcsönöznek viselőiknek.

2023-ban divatosak a hegyes orrú Mary Jane cipők, a magasított talpú „platform” cipők, ugyanakkor a kecses, pántos cipők és a vékony sarkú stiletto, valamint a vastag sarkú lábbelik is.

Első helyen említsük meg az immár klasszikusnak számító STILETTO cipőt – ez általában hegyes orrú –, amely ma már nemcsak különleges alkalmakra viselhető, mivel a mindennapi divat része lett.

A vékony sarkú TÖRPE változata (maximum 5 cm) által az '50-es évek divatja tér vissza, mely nemcsak trendi, hanem vékonyítja a bokát, és sokkal kényelmesebb. Mind a klasszikus (bézs, fekete), mind az élénk divatszínűek jól mutatnak mindenféle öltözettel napra és alkalomra is.

A VASTAG sarkú cipő lehet bőrből vagy fordított bőrből, a sarok kényelmes és elegáns. Ez a típus sem megy ki soha a divatból, minden alkalomra talál.

A '90-es évek divatja az úgynevezett MARY JANE cipők formájában tér vissza, melyek gyermekcipőre emlékeztető spanglis, azaz keresztpántos cipők. Ezeknek divatos mind az egészen lapos talpú és sarkú, mint a magasított talpú, sarkú változata is. Nagyon kényelmes fazon, és szintén minden alkalomra felvehető.

A MAGASÍTOTT talpú cipők egy extrém változata az XXL talpú, sarkú változat. Ez főleg az alacsony

termetű hölgyeknek ideális.

Az EREDETI FORMÁJÚ sarok is topon lesznek az idén. A szokatlan formájú sarok lehet J betűhöz hasonló vagy különböző futurista alakzatokra emlékeztető.

A RETRO típusú magas sarkú cipők orra enyhén nyújtott, pánt keressztezi a lábfejen, és szaténból készülnek, csatok díszíthetők, vagy érdekes sarok. Illik egy virágos ruhához, de a klasszikus inghez, nadrághoz is.

A KÖZEPES sarkú cipők is elegánsak. Ha vastag a sarok, még jobb, mert mindenhova viselhető. Ha klasszikus fekete vagy bézs színű, soha nem megy ki divatból.

A KOCKA sarkú cipő tökéletes a mindennapokra, de alkalomra is. Biztonságos benne a járás, ugyanakkor stílusos. Sokfélesége a sarok anyagán múlik, ami lehet fém, fa, különböző típusú bőr, műanyag. Magassága is lehet változó. Egyike a legkényelmesebb magas sarkú cipőknek, ami naponta hordható. Megemlíthetjük még a dekoratív sarkú cipőket és az átlátszó sarkúkat. Ha színük szempontjából szeretnénk osztályozni, elmondhatjuk, hogy a legnépszerűbbek a NUDE (bézs, púderszínű, világos arany színű) magas sarkú cipők. Ideálisak a klasszikus stílust kedvelőknek.

A szintén klasszikusnak számító FEKETE magas sarkú cipő senki ruhatárából nem hiányozhat. Ha minimalista, és bőrből vagy fordított bőrből készült, még elegánsabb.

Ha piros a magas sarkú cipő, függetlenül attól, hogy vastag vagy vékony a sarok, viselője mindenképpen a figyelem középpontjába kerül.

Az ARANY- vagy EZÜST-SZÍNŰ magas sarkú cipő viselhető különleges alkalmakra és a minden-

napokon is. Idén a vastag sarkú ezüstsztínű cipő a legajánlottabb.

A FEHÉR magas sarkú cipő, ha vastag vagy vékony sarkú, nemcsak menyasszonyi cipőnek, hanem több alkalomra is tökéletesen megfelel.

Az ÁLLATMINTÁS magas sarkú cipők közül a legnépszerűbb a leopárd- és a kígyómintás. Ezek főleg monokróm társításban viselhetők, feketével, bézzsel mutatnak a legjobban.

A PASZTELLSZÍNŰ magas sarkú cipő ruhához és farmernadrághoz is ideális viselet, mint például a krémszínű, a púderroszszínű, a mentazöld, a bébikék, az orgonaila vagy akár a citromsárga.

A legendás PIROS TALPÚ cipők (amelyek felső része általában fekete) minden idők legjobb választását jelentik, az évszaktól függetlenül, ugyanis maximális nőiességet sugároznak. Christian Louboutin remekművének tartják, de valójában XIV. Lajos cipőjének talpát festették először pirosra.

A magas sarkú cipőt nemcsak kívánni kell, hanem illik tudni viselni is, másképpen nem érhető el a kí-

vánt hatás. Ahhoz, hogy minél biztosabban járjunk a legmagasabb sarkú cipőkben, előbb meg kell tanulnunk járni bennük.

Ennek érdekében, aki nem viselte, próbálja ki előbb otthon, aztán menjen ki az utcára. Kezdje vastagabb, nem túl magas sarokkal, hogy a lábszárizmok fokozatosan szokjanak hozzá. Majd válasszon törpe vékony sarkúkat, és fokozatosan emelje a magasságot. Amikor lép, előbb a sarokra helyezze a testsúlyt, majd csak azután a lábujjak területére.

Így lassan megtanulhatunk szépen járni bennük.

Aki annyira megszereti, hogy nem is akarja letenni, tudnia kell, hogy magas sarkú cipőben lépéskor a súlyunk másfélszeresen nehezedik a lábakra. Ez nagy megterhelést jelent a bokának, a térdnek és a gerincoszlopnak. Mivel a gerinc rendellenes helyzetbe kerül, az idegekre nyomás nehezedik, és fájdalom is előállhat. Idővel bűtykök alakulnak ki a lábon, a lábfejen és a térdén fájdalmas elváltozások jelenhetnek meg. Ezekre oda kell figyelni.

Ember és állat harmóniája

Márciustól kullancsveszély

Tavaszközeledtével ember és állat szívesebben tölt egyre több időt a természetben, de a kullancsok a kora tavaszi megjelenésükkel is okozhatnak kellemetlenséget. Az állatorvosok idén már február utolsó heteiben arra figyelmeztettek, hogy az enyhébb időjárás eredményeként helyenként megjelentek a kullancsok, és fokozottabb gondoskodásra van szükség.

Szer Pálosy Piroska

A kullancs rengeteg fertőző betegség kórokozóját terjesztheti. A többi között olyan mikroorganizmusokat, melyek emberi megbetegedést, mások kizárólag vadon élő állatok betegségeit okozzák, és olyanok is vannak, amelyek kizárólag a háziállatokat betegítik meg. A kullancsok által terjesztett kórokozók okozta betegségek közül azokra kell

figyelni, amelyek emberi és állati megbetegedéseket egyaránt okozhatnak. A különféle kullancsfajok a vadállatokból és háziállatokból szívott vérrrel fertőződhetnek meg kórokozókkal, majd továbbadhatják a következő áldozatuknak, amelyet megcsípnek.

A Noé Bárkája kisállatklinika vezetője, dr. Pálosi Csaba figyelmezteti az állatok gazdáit, hogy a felügyelet nélkül hagyott macskákat és a kutyákat elhanyagolt, bokrokkal és vágatlan füvel borított helyeken, erdők közelében, de a városi parkokban és a lakóházak közelében is megtámadhatják a kullancsok. Mivel Maros megyében is előfordultak babéziózisos esetek, a szakember a megelőzés fontosságára inti a házi kedvencek tulajdonosait. Márciusban rendszerint megjelennek a kullancsok, áprilisban és májusban erőteljesebben támadnak, július–augusztusban a száraz, forró időjárást nem kedvelik, de azt követően késő őszig igen csak aktívak, a magas páratartalom pedig kedvez nekik.

A legújabb tanulmányok azt mutatják, hogy a kullancsokat két órán belül érdemes eltávolítani, így minimálisra csökken az a kockázat, hogy a mikroorganizmusok kullancsnyal átívődjenek, de a paraziták lenyelése is okozhat megbetegedést (mivel az állat nyalogatja a testét, lenyelheti az élősködőt). Amint a szakorvos kifejtette, a kullancs egykor nem számított sürgősségi esetnek, három nap múltán is el lehetett távolítani. A kullancs által okozott egyik legveszélyesebb betegség a kutyáknál a *babéziózis*, amely a kutya vörös vértestjeit támadja meg. A lappangási idő általában néhány nap, de lehet két-három hét vagy akár egy hónap is. Legtöbbször a csípés után egy héten belül a kutya hirtelen súlyosan belázasodik. Elestett és kedvetlen lesz, idegrendszeri problémák jelentkeznek. Rövid időn belül a vizelete sötét színűvé válik, az állat besárgul. Azon-

nali orvosi kezelés mellett jó eséllyel gyógyítható, anélkül azonban néhány napon belül végzetes lehet a kialakult veseelégtelenség következtében.

Akut, klasszikus és krónikus babéziózis

A megfigyelések alapján a babéziózis három megjelenési formája jelentkezhet. Az akut lefolyású babéziózisra a hirtelen fellépő magas láz (40–41 °C), nagyfokú elesettség, lépmegnagyobbodás jellemző. A klasszikus lefolyású babéziózis esetén két-három napig lázas állapot, lépmegnagyobbodás, citromsárga nyálkahártyák, véres vizelet, gyengülő veseműködés jelentkezik. A krónikus babéziózisnál hetekig tartó váltakozó lázas és lázmentes állapot, lépmegnagyobbodás tapasztalható.

Az ugyancsak kullancs által terjesztett *Leishmania-fertőzés* lappangása több nap, de akár több hét is lehet, bőrfekélyek kialakulásával jár, amelyekből kimutatható a kórokozó. Az egysejtű különböző fajai többféleképpen hatnak a szervezetre: bőrelváltozásokat, fekélyeket okozhatnak szájban és az ornyálkahártyán, illetve megtámadhatják a belső szerveket (lép, máj), a csontvelőt és a nyirokcsomókat is. A felelősségteljes állattartás egyik elvárása, hogy a gazdában tudatosuljon az élősködők, így a kullancs által okozott fertőzés veszélye, amely többnyire megelőzhető. A kullancsok elleni védekezésnek számos módja ismert, a megelőzés érdekében kutyák számára kullancsellenes samponok, csöpögtetendő oldatok, tabletták, speciális nyakörvek ajánlottak. A kertben tartott vagy kirándulásra vitt társállatot rendszeresen, lehetőleg naponta át kell vizsgálni. A legfontosabb időben észrevenni az élősködőt az állat szőrzetén, kirándulás alkalmával érdemes gyakran átvizsgálni a kutyát, és a kullancsot a lehető leggyorsabban eltávolítani. A művelet egyszerűsége miatt nem mindig szükséges állatorvoshoz menni. Speciálisan kialakított kullancseltávolító csipesz az állatorvosi rendelőkben és gyógyszerárakban is beszerezhető. A kullancsot a bőrhöz a lehető legközelebb kell megfogni, majd óvatos, de határozott, csavaró és kissé kifelé húzó moz-

dulattal kell eltávolítani, a csavarás iránya pedig teljesen mindegy. Különösen ügyelni kell, hogy a potroha ne nyomódjon meg vagy szét, mert eközben kórokozókat öklendezhet a sebbe. Ha a feje beszakad, azt egy injekciós tűvel ki lehet piszkálni. A sebet és az eltávolító eszközt le kell fertőtleníteni, majd alaposan kezelt kell mosni.

Évente előfordulnak ugyan babéziózisos esetek is, de Maros megyében egyelőre nem jellemző a kórokozó-hordozó kullancs elterjedése. A Kárpát-medencében a leggyakoribb a közönséges kullancs, amely a vérszívás során Lyme-kórt, vírusos agyhártyagyulladást és más fertőzéseket terjeszthet kutyán és emberen egyaránt. A megelőzés érdekében figyelembe kell venni, hogy nem csupán azok vannak kullancscsípésnek kitéve, akik sokat tartózkodnak a szabadban, ugyanis a kullancs városi környezetben is előfordul, kertekben, parkokban, fás-bokros zöldterületeken, strandokon, játszótéren, de a kutyafuttatókban is – hangsúlyozta a szakember.

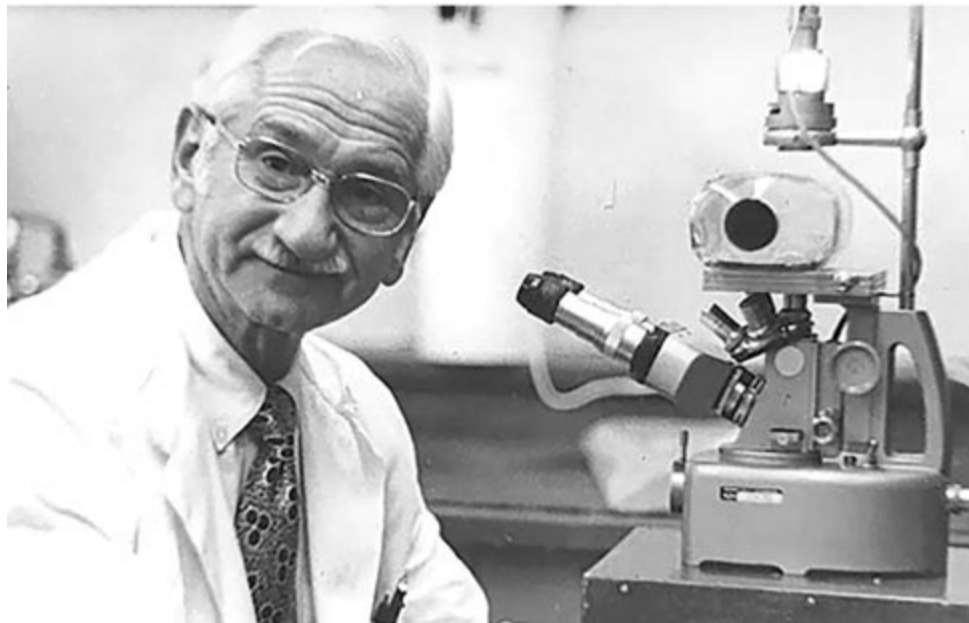
Albert Sabin, a gyermekbénulás elleni vakcina feltalálója

Abram Saperstejn néven született 1906. augusztus 26-án az akkor az Orosz Birodalomhoz tartozó lengyelországi Bialystokban. Tizenöt éves volt, amikor a család kivándorolt az Egyesült Államokba, ahol nevét Albert Bruce Sabinra változtatta, az állampolgárságot 1930-ban kapta meg. Először fogorvosnak tanult, majd a virológia iránti érdeklődése miatt átiratkozott az orvosi szakra, diplomáját 1931-ben szerezte meg a New York-i Egyetemen.

1935-től volt a Rockefeller Intézet kutatóorvosa, különösen a fertőző betegségek kutatásában jeleskedett. 1939-től a Cincinnati Egyetemen tanított, és az ottani gyermekklinikára fertőző betegségeket kutató részlegét is vezette. A második világháború alatt az afrikai és távol-keleti hadszíntéren pusztító sárgalázat, mocsárlázat és az agyvelőgyulladást tanulmányozta.

A háború után minden figyelmét a poliovírus okozta járványos gyermekbénulásnak (poliomyelitis anterior acuta, Heine-Medin-kór, gyermekparalízis) szentelte. Ez a betegség a 19. század végén kezdett terjedni Európában, és nem sokkal később Amerikában is megjelent. Elsősorban a tíz év alatti gyermekeket támadja meg, a vírus megfertőzi a mozgató idegsejteket, és izombénulást okoz. Leggyakrabban a végtagok válnak mozgásképtelenné, de károsodhatnak a légzőizmok is, ilyenkor csak a mesterséges lélegeztetés, a vastüdő tudja életben tartani a beteget.

A poliojárványok különösen a háború után okoztak szörnyű pusztítást, ezért egyre nagyobb erőfeszítéseket tettek a megfékezésére. Sabin, aki egy évtizeddel korábban már megpróbálta a kórokozót kitenyészteni, visszatért a betegség tanulmányozásához, és kimutatta, hogy a vírus elsősorban a tápcsatornát fertőz. A poliovírust 1949-ben sikerült kutatásra is alkalmas mennyiségben kitenyészteni, s 1955-ben az Egyesült Államokban engedé-

Albert Sabin vakcinafeltaláló

Fotó: piccolenote.ilgiornale.it

lyezték a Jonas Salk által kifejlesztett szérum alkalmazását. Ez azonban nem volt tökéletes ellenszer: csak injekcióban lehetett beadni; mivel deaktivált, „halott” vírustól készült, nem mindig nyújtott teljes védeltséget; magát a fertőzést nem, csupán a tünetek kialakulását volt képes megakadályozni, és gyakran járt szövődeményekkel.

Sabin abból indult ki, hogy igazi, tartós védelmet csak a legyengített élő vírus eredményezhet, méghez a nem injekcióban, hanem szájon át beadva. Módszere a szervezetbe a poliovírus mindhárom változatából olyan legyengített kórokozókat juttat be cseppek formájában, amelyek a bélcsatornában elszaporodnak, ám betegséget nem okoznak, csak ellenanyagok termelésére serkentik a szervezetet. A természetes fertőzés behatolási kapujának és módjának alkalmazása nyomán a bélfal sejtjei immunissá válnak a poliovírussal szemben, tehát a patogén vírus sem tud

később szaporodni. Mivel a vakcina élő kórokozót tartalmaz, a beoltott ember környezetét ugyan megfertőzi, de ezzel immunizálja is, így nagyarányú oltás esetén lehetőség van a lakosság hiánytalan immunizálására.

Az orális poliovakcinát (OPV) előbb saját magán, majd önként jelentkező elítélteken próbálta ki, és 1957-ben javasolta bevezetését, de erre az Egyesült Államokban akkor még nem kapott engedélyt. A szovjet tudósok és orvosok társaságában tökéletesített oltóanyag első tömeges alkalmazására 1958–59-ben a Szovjetunióban, Csehszlovákiában, Hollandiában, Kubában, Mexikóban és Szingapúrban került sor, az Egyesült Államokban 1960-ban engedélyezték. A Sabin-cseppek kötelező érvényű használatát elsőként Magyarországon vezették be 1959-ben, az utolsó helyi eredetű gyermekbénulásos megbetegedést 1969-ben jelentették. Magyarországon – a legtöbb európai országhoz hasonlóan – je-

lenleg inaktivált, injekció formájában adott gyermekbénulás elleni oltóanyagot (IPV) használnak, mivel az OPV ritkán akut flaccid paralízishez – hevenyen jelentkező petyhüdt izombénuláshoz – vezethet.

Sabin irányította a pappataci-láz és a dengue-láz oltóanyagának kutatását, vizsgálta a vírusok elleni immunitás kialakulásának folyamatát, az idegrendszert támadó vírusok szerepét a rák kialakulásában, módszert dolgozott ki a toxoplazmózis (parazita által okozott fertőzés) diagnosztizálására. 1969-1972 között Izraelben a Weizmann Tudományos Intézet elnöke volt, majd az Egyesült Államokba visszatérve a charlestoni Dél-karolinai Egyetem, később a marylandi John E. Fogarty Nemzetközi Központ kutatóprofesszoraként dolgozott. A sors fintora, hogy a gyermekbénulás elleni oltást felfedező tudóst 1983-ban bénulással járó betegség támadta meg, amely felsőtestére is áterjedt és légzési nehézségeket okozott, életét csak műtéttel sikerült megmenteni. Albert Sabin nyolcvanhat éves korában, 1993. március 3-án halt meg szívroham következtében Washingtonban, ahol kutatóintézet viseli nevét, és díjat is alapítottak emlékére.

Felbecsülhetetlen eredményei ellenére a Nobel-díjat – akárcsak Salk – nem kapta meg, a kitüntetést 1954-ben a poliovírus tenyésztését megoldó John Enders, Thomas Huckle Weller és Frederick Robbins vehette át. Számos egyéb kitüntetés birtokosa volt, 1986-ban megkapta a polgári személyeknek adható legmagasabb amerikai elismerést, az Elnöki Szabadságérmét is.

A WHO 2002. június 21-én jelentette be, hogy Európát poliomyelitis-mentesnek tekintik, a kór ma főleg az afrikai, ázsiai és csendes-óceáni térségben fordul elő. A 2020-ban kirobbant koronavírus-világjárvány miatt azonban csökkent az oltási kampányok mértéke, azóta több mint 30 országban tört ki gyermekbénulás-járvány.

(MTVA Sajtóarchívum)

PLÉD		FOLYADÉK MOHÓN EVO	NÉMET TV-ADÓ	OLASZ DRÁMAÍRÓ (DARIO)	FÜZET	VÁRPALOTA RÉSZÉ	SZEMÉLY-NÉVMÁS KERTI ZÖLDSÉG	ANGOL SZIGET AZ ÍR-TENGERBEN	A HÁZBA	ÖREG KÉZ JELZŐJE	FELTÉVE BARACS SZERELME	ÁLLATI EREDETŰ ÉTEL	CSUK	TAJTÉK
1.														L
KICSINYÍTÓ KÉPZŐ			OLIMPIAI SPORTÁG				ELÓTAG: LEVEGŐ				ÓSI BIROD. (ARAB FÉL-SZIGET)			
LENTI HELYEN KILÁTÁSBA HELYEZ			LATIN CSONT		KETTŐS-PONT GYORSAN		FRANCIA ARANY			KÉPES ELCEPELNI TUD RÓLAD				A KÁLIUM VEGYJELE KEN
2.	H	RECSEGŐ HANGOT HALLAT	BETŰVETÉS SZÁRMAZIK, INDUL		LIMES (LATIN) KÖNNYEZÉS			KORONG-SŰTEMÉNY VEGYI REAKCIÓ FÉLE					ALKOTÁS HÁROM TALÁLAT A LUTRIN	
USA-TAG-ÁLLAM				FRANCIA RT. BÉCSI SPORTKLUB		HATBÓL KETTŐI IGEKÉPZŐ		SZINTÉN ...DASZAJEV (FOCI-KAPUS)		... KINDI (ARAB TUDÓS) ARRAFELEI		LAPOS EDÉNY RÓMAI HAT		
FŐNÖK, VEZETŐ (CIGÁNY ARGÓ)			BŰNÜGYI REGÉNY SZÍNHÁZI SZENDE			ZAMAT BECÉZETT NAGYAPA					CSÓNAKOT HAJTÓ NEHÉZSÉG, RAKOMÁNY			
YPRES MÁS NEVE			TAROLÓ LATIN-AMÉRIKAI FÜVES PUSZTA				VEGYILEG SEMLEGES CÉLT MEGVALÓSÍTÓ				CERUZA GYÓTÓR			
REJTJEL-KULCS			FÉRFINEV (MÁRC. 27.) NAPLÓ-LAPOK		FÉRFI-ÉNEKHANG A HÉLIUM VEGYJELE					CSEKK-LAPOK! SODRÁS		HOLLAND ÉS BELGA AUTÓJEL TUD.DENÉMA		
LÁNGOL VER			MAGYAR HELYSÉG LOPAKODIK		TÓ VAN ILYEN A LEJT VÁLTJA				ERŐSEN KÍVÁNO FOSZTÓ-KÉPZŐ				EGYESI ELMÉLET	
		CSEPPFOLYÓSODIK WINNETOU TÖRZSE		PÉNZŰNK A BANKBAN NAGYON MAKACS				VÁLTOZÁS IRÁNYBAN CSUK ÉS ... (GAJDAR)				VONALZÓ-FELE LENT (NÉP)		
... VEGAS, NEVADAI VÁROS			ODA-VISSZA NŐI NÉV FIÚ PÁRJA	A SZARKA FARKAI HŐDÍTŐ KÖVETÉLÉSE		AZ ARGON VEGYJELE ELŐDÉZ		GÉSA! OROSZ AUTÓMÁRKA		FÁBA VÉS VIGYÁZ RÁ		NÉMET VIL-LAMOSIPARI CÉG (RÖV.) AZONBAN		
BETEGET GONDOZ			LOPAKODÓ ELÓTAG: ÚJ			ÁTKAROLÓ EGY (ANGOL)					TŰS-TÁRGY IDÓMÉRŐ			
DÉLI-GYÜMÖLCS			NŐI NÉV (DEC. 22.) HÁTUL HÁTUL!				SZÁNDÉK-KOZÓ VÉDELMEZ				TENGER (LATIN) OPUS (RÖV.)			
		ELÓTAG: IDEG NAPOLÉON JELE		ORSZ. GY. HELYE (1707) SPANYOL AUTÓJEL				SZÍNÉSZ (ROBERT DE) A NITROGÉN VEGYJELE				A NILUS NÉMET NEVE NÉVELŐ		
MAKACS ELLEN-SZEGÜLÉS	É								MEXIKÓI FORRA-DALMÁR (EMILIANO)					L.N.J.

Március 2-i rejtvényünk megfejtése: **Igazi ékesszólás: elmondani mindent, ami kell, és csak azt mondani, amit kell.**

BL: Hazai pályán megfordította a Dortmund elleni párharcot a Chelsea

A Chelsea hazai pályán ledolgozta hátrányát, és bejutott a legjobb nyolc közé a labdarúgó Bajnokok Ligájában: a nyolcaddöntő keddi visszavágóján 2-0-ra legyőzte a Dortmundot. A Benfica könnyedén, kettős győzelemmel lépett túl a Club Brugge együttesén.

Londonban a csapatokat az egyik fél kései stadionba érkezése miatt tízperces csúszás, majd a Dortmundot öt perc játék után kényszerű csere hátráltatta. A hazaiak kezdték aktívabban a találkozót és dolgozták ki helyzetek sorát, Kai Havertz kapufája és meg nem adott gólja után a szünet előtt egy – Raheem Sterling által szerzett – érvényes találatot is elértek, ezzel ki egyenlítőre állásba.

A fordulást követően tizenegyeshez jutott a Chelsea, Havertz ismét a kapufát találta el, ám a játékvezető megismételtette a pontrúgást, ezúttal pedig már pontosabban célzott a német válogatott támadó. Ezzel december vége óta szerzett újra egy mérkőzésen két

gólt a londoni alakulat. A Dortmund a hosszabbítást jelentő találatért hajtvá egyre inkább kinyílt, a hazaiak pedig kontrákra rendezkedtek be, ám sem ők, sem a vendégek nem tudtak már betalálni. Ez Graham Potter csapatának kedvezett, amely 2-1-es összesítéssel jutott a legjobb nyolc közé.

A liszaboni meccset a Benfica kétgólos előnyből várta a legjobb 16 között története során először szereplő Club Brugge ellen, és már a második percben megtoldotta volna a különbséget, ám találatát les miatt nem adták meg végül. A portugál együttes így is kétszer betalált már az első féldőben, lényegében lezárva a továbbjutás kérdését, a szünet után pedig további gólokkal növelte előnyét, a Brugge csupán becsületgólra jutott. A Benfica fölényes különbséggel, kettős győzelemmel lépett a legjobb nyolc közé, ahol 1995 után először, története során hatodszor szerepel majd a legrangosabb európai kupasorozatban.

Eredményjelző

Bajnokok Ligája, nyolcaddöntő, visszavágók:

* Benfica (portugál) – Club Brugge (belga) 5-1 (2-0)

Gólszerzők: R. Silva (38.), G. Ramos (45+2., 57.), J. Mário (71. – tizenegyesből), Neres (77.), illetve Meijer (87.).

Továbbjutott: a Benfica kettős győzelemmel, 7-1-es összesítéssel.

* Chelsea (angol) – Borussia Dortmund (német) 2-0 (1-0)

Gólszerzők: Sterling (43.), Havertz (53. – tizenegyesből).

Továbbjutott: a Chelsea, 2-1-es összesítéssel.

Európai focikörkép

* Angol Premier Liga, 26. forduló: Aston Villa – Crystal Palace 1-0, Brighton & Hove Albion – West Ham United 4-0, Arsenal – Bournemouth 3-2, Brentford – Fulham 3-2, Chelsea – Leeds United 1-0, Liverpool – Manchester United 7-0, Southampton – Leicester 1-0, Manchester City – Newcastle United 2-0, Nottingham Forest – Everton 2-2, Wolverhampton – Tottenham 1-0. Az élcsoport: 1. Arsenal 63 pont/26 mérkőzés, 2. Manchester City 58/26, 3. Manchester United 49/25.

* Spanyol La Liga, 24. forduló: Atlético Madrid – Sevilla 6-1, Betis – Real Madrid 0-0, Osasuna – Celta Vigo 0-0, FC Barcelona – Valencia 1-0, Getafe – Girona 3-2, Rayo Vallecano – Athletic Bilbao 0-0, Mallorca – Elche 0-1, Real Sociedad – Cádiz 0-0, Valladolid – Espanyol 2-1, Almería – Villarreal 0-2. Az élcsoport: 1. FC Barcelona 62 pont, 2. Real Madrid 53, 3. Atlético Madrid 45.

* Olasz Serie A, 25. forduló: Fiorentina – AC Milan 2-1, AS Roma – Juventus 1-0, Atalanta – Udinese 0-0, Torino – Bologna 1-0, Inter – Lecce

2-0, Sampdoria – Salernitana 0-0, Sassuolo – Cremonese 3-2, Spezia – Hellas Verona 0-0, Napoli – Lazio 0-1, Monza – Empoli 2-1. Az élcsoport: 1. Napoli 65 pont, 2. Inter 50, 3. Lazio 48.

* Német Bundesliga, 23. forduló: VfB Stuttgart – Bayern München 1-2, Borussia Dortmund – RB Lipcse 2-1, Mönchengladbach – Freiburg 0-0, Union Berlin – 1. FC Köln 0-0, Mainz – Hoffenheim 1-0, Wolfsburg – Eintracht Frankfurt 2-2, Bayer Leverkusen – Hertha BSC 4-1, Bochum – Schalke 04 0-2, Augsburg – Werder Bremen 2-1. Az élcsoport: 1. Bayern München 49 pont (66-22), 2. Borussia Dortmund 49 (47-28), 3. Union Berlin 44.

* Francia Ligue 1, 26. forduló: Troyes – AS Monaco 2-2, Toulouse – Clermont 0-1, Montpellier HSC – Angers 5-0, Nice – Auxerre 1-1, Lyon – Lorient 0-0, Paris St. Germain – Nantes 4-2, Strasbourg – Brest 0-1, Lens – Lille 1-1, Reims – Ajaccio 1-0, Stade Rennes – Olympique Marseille 0-1. Az élcsoport: 1. Paris St. Germain 63 pont, 2. Olympique Marseille 55, 3. AS Monaco 51 (55-36), 4. Lens 51 (40-21).

Magyargyalázó rigmusok: ma eldől, hogy elnézik továbbra is vagy nem

Mára halasztották a döntést a Seps OSK – Universitatea 1948 Craiova mérkőzés ügyében. A Román Labdarúgó Szövetség (FRF) Fellebbviteli Bizottsága keddi, késő este zárult ülésén úgy döntött, hogy a vendégcsapat szurkolóinak magyargyalázó rigmusai miatt félbeszakított találkozóján csak március 9-én foglalnak állást, adta hírül a labdarúgólga honlapja.

Az FRF Fegyelmi Bizottsága február 15-én döntött a büntetésekről, miután a játékvezető fél-

beszakította a Szuperligában rendezett Seps OSK – FCU 1948 Craiova mérkőzést. Eszerint a craiovai csapat 3-0-ra elvesztette a mérkőzést és 22.500 lejes pénzbírságban részesült, ugyanakkor hat idegenbeli meccsén nem élvezheti szurkolói biztatását.

A FCU 1948 fellebbezett, ennek a beadványnak következik az elbírálása, amelytől nagymértékben függ az, hogy a két csapat közül melyik folytathatja majd a Szuperliga felsőházában.

„Fegyelemre és türelemre lesz szüksége a Ferencvárosnak a Bayer ellen”

Dibusz Dénes szerint a Ferencváros labdarúgócsapatának legfőképpen fegyelemre és türelemre lesz szüksége ma, a Bayer Leverkusen elleni Európa-liga-nyolcaddöntős párharc idegenbeli első felvonásán.

A magyar válogatott hálóőr a keddi elutazás előtt nyilatkozott a magyarországi közmédiának. Elmondta: november közepe óta várják már ezt az összecsapást, a pénteki, Mezőkövesd elleni bajnoki óta pedig kizárólag ez a találkozó van a fókuszban.

„Idegenben várhatóan nem mi irányítjuk majd a játékot, ez változás a bajnokikhoz képest. Ennek szellemében készültünk, a legfontosabb, hogy egy stabil, zárt védekezésünk legyen. Azt pedig már korábban megmutattuk, hogy ha ez működik, akkor a gyors embereink elől képesek az ellenfél védelme mögé kerülni bejátszani a megnyíló területeket” – nyilatkozta a kapus.

„Nem szabad kinyílnunk. Az előző szezonban az első mérkőzésen kétszer is elvitt minket a hév, ezt pedig azonnal megbüntették” – utalt Dibusz a két csapat legutóbbi, németországi összecsapására. Akkor a

csoporthozban találkozott a két együttes, s a Ferencváros ugyan vezetett Leverkusenben, de végül 2-1-es vereséget szenvedett, a budapesti visszavágón viszont 1-0-ra nyert.

A 32 esztendő kapus megjegyezte: természetesen minden mérkőzésen nyerni szeretnének, ezen a találkozón pedig a rendelkezésükre álló eszközökkel kell olyan eredményt elérniük, amely jó alap lehet a jövő heti, Puskás Arénában rendezendő visszavágóra.

A védelemből Botka Endre az előző idényben csak a televízió előtt szoríthatott társaiért, de most bízik benne, hogy a pályán tapasztalhatja meg a Bundesliga-csapat otthonának hangulatát: „Ebben az évben ez az a két mérkőzés, amiért minden nap edzünk, itt kell megmutatnunk, mire vagyunk képesek. Nyilván minden meccset szeretnénk megnyerni, de most a legfontosabb, hogy semmiképp se kapjunk ki. Én elégedett lennék kint egy döntetlen és egy hazai győzelemmel” – nyilatkozott.

A Ferencváros ma 19.45 órakor lép pályára a BayArenában, a találkozót az M4 Sport élőben közvetíti.

Fotó: FTC

Kerkez Milos góljával nyert az Alkmaar Rómában

Kerkez Milos góljával 2-1-re nyert az AZ Alkmaar a római Olimpionon a Lazio ellen a labdarúgó Európa-konferencialiga nyolcaddöntőjének első mérkőzésén. A holland együttes magyar válogatott játékos 1-1-es állásnál talált a hálóba, és ezzel győzelemhez segítette csapatát. A futballista a 74. percben sárga lapot kapott, majd a 83. percben lecserezték.

A mérkőzést azért játszották le már kedden, mert az Európa-ligában szereplő AS Roma ugyancsak hazai pályán játszik a nyolcaddöntőben, csütörtökön fogadja az Olimpiai Stadionban a spanyol Real Sociadot.

A mai program az Európa-ligában és az Európa-konferencialigában

A nyolcaddöntő első mérkőzéseivel folytatódik ma a labdarúgó Európa-liga és Európa-konferencialiga. A program:

* Európa-liga:

19.45 óra: Bayer Leverkusen (német) – FERENCVÁROSI TC (TV: M4 Sport), Union Berlin (német) – Union Saint-Gilloise (belga), Sporting Lisszabon (portugál) – Arsenal (angol) (TV: Pro Arena), AS Roma (olasz) – Real Sociedad (spanyol);

22.00 óra: Sevilla (spanyol) – Fenerbahce (török), Juventus (olasz) – Freiburg (német), Manchester United (angol) – Real Betis (spanyol) (TV: Pro Arena), Sahtar Donyeck (ukrán) – Feyenoord (holland);

* Európa-konferencialiga:

19.45 óra: AEK Larnaca (ciprusi) – West Ham United (angol), Sheriff Tiraspol (moldovai) – Nice (francia), Anderlecht (belga) – Villarreal (spanyol);

22.00 óra: Fiorentina (olasz) – Sivasspor (török), Lech Poznan (lengyel) – Djurgarden (svéd), Basel (svájci) – Slovan Pozsony (szlovák), Gent (belga) – Istanbul Basaksehir (török).

A Caritas projektjét karolták fel a legtöbben Sokan adakoztak a nemes célokra

Sokan karolták fel azt a három projektet, amelyet a napokban Marosvásárhelyen megszervezett Adományozói Kör eseményen lehetett támogatni. Idén a legtöbb adomány, 17.990 lej a Gyulafehérvári Caritas projektjére érkezett, amely egy, az autizmus korai diagnosztizálásához szükséges eszköztár beszerzését célozza meg.

Menyhárt Borbála

A Divers Egyesület *A város segít a hátrányos helyzetű gyermekek oktatásában* című projektjére 10 ezer lej sikerült összegyűjteni. A kezdeményező terve egy központ létrehozása a Băneasa és a Gát utcákban, valamint az Ady lakóegyedben élő gyermekek és fiatalok számára. A Morzsák az Életért Egyesület *Abstinent* projektjére, amely addiktológiai felépülési központ működtetésére kért támogatást, 4.650 lej adományoztak. A projektekre március 15-ig még lehet adományozni online, a Maroszéki Közösségi Alapítvány honlapján, ezt követően pedig közvetlenül a szóban forgó szervezeteknek lehet felajánlani támogatást. A Maroszéki Közösségi Alapítvány által szervezett Adományozói Kör egy helyi kezdeményezés, amelynek fő célja, hogy az adakozás népszerűsítése által ösztönözze és támogassa az értékes kezdeményezéseket Marosvásárhelyen és környékén. A március 2-i 11. Adományozói Körön három projektet lehetett támogatni. Az egyik a Gyulafehérvári Caritas projektje, amelynek a célja az autizmus korai szűrésének az elérhetőbbé tétele Marosvásárhelyen és környékén. Ennek érdekében az autizmus diagnosztizálására alkalmas eszköztárat, az ADOS-t (autizmusdiagnosztikai obszervációs séma) szeretné beszerezni a szervezet, amire nagy szükség van, ugyanis az a tapasztalat, hogy az utóbbi években jelentősen megnőtt az autizmussal élők száma. A Caritas szakemberei szerint egyre több olyan család fordul hozzánk is, ahol a gyerekek autizmusra utaló tüneteket produkálnak – sérül a kommunikációs készségük, szociális interakciós problémáik vannak, nem keresik a hasonló korú gyermekek társaságát, egyoldalú a játéktevékenységük. Csak az elmúlt fél évben 10 felmérésből 8 esetben autizmus

spektrumzavart ismertek fel, így a családot szakorvoshoz irányították. Az autizmus spektrumzavar diagnosztizálásában szorosan együttműködik a gyermekpszichiáter, a pszichológus, a gyógypedagógus. A diagnosztikai eljárásnak köszönhetően a korai felismerés lehetővé teszi azt, hogy minél előbb elkezdődhessen a komplex korai intervenció. A diagnosztikai folyamatot gyorsíthatja fel az ADOS eszköz beszerzése és használata, ugyanis ez már a nagyon korai időszakban, kisgyermeknél is bevezethető. A felméréshez való hozzáférési időt rövidíti le azzal, hogy több helyen, beleértve a Szent Ágnes rehabilitációs központot is, elérhetővé válik az autizmus spektrumzavar diagnosztizálása, ezt követően pedig specifikus terápiát is tudnak biztosítani az érintett gyerekeknek. A projektre eddig 17.990 lejnyi adomány érkezett, azonban a felmérésre szolgáló eszköztár 25 ezer lejbe kerül, így további adományokra is szükség van – tudtuk meg Mezei Borbálától, a Szent Ágnes központ vezetőjétől.

Tágasabb helyszín a hátrányos helyzetű gyerekekkel való foglalkozásoknak

A másik projekt, amire eddig 10 ezer lej sikerült összegyűjteni, a Divers Egyesületé. Egy ifjúsági központot szeretnének létrehozni a Băneasa negyedben az ott élő, valamint a Gát utcában, illetve az Ady negyedben lakó gyerekek és fiatalok számára. *Koreck Mária*, az egyesület elnöke lapunknak elmondta, jelenleg a Divers Egyesület hetente több alkalommal mintegy 30 gyerekkel foglalkozik a Băneasa utca környékén, munkatársai segítenek nekik a tananyaggal, valamint heti kétszer

meleg ételt, alkalomadtán pedig szendvicset, gyümölcsöt visznek számukra. Jelenleg a délutáni foglalkozások egy, a lakásgazdálkodási hivataltól bérelt és egy romos épületben lévő kis garzonban zajlanak, ami alkalmatlan a tevékenységekre. Bár kis létszámú csoportokban fogadják a gyerekeket, ha egyszerre nyolcan ott tartózkodnak, már egy tüt alig lehet leejteni a szűkös helyszínen. A tervezett központot három, összesen 45 négyzetméteres moduláris konténerben alakítanák ki, amelyeket a németországi Orizont Egyesület támogatásával vásárolt meg az egyesület. A felállításukhoz szükséges engedélyek beszerzése folyamatban van. *Koreck Mária* hozzátette, április végén lezárul a projekt, amelynek köszönhetően biztosítani tudják a tevékenységeket, a gyerekekkel foglalkozó pedagógus bérét, ezért szükségük van további forrásokra.

A Divers Egyesületnek a Băneasa, valamint a Gát utcai közösségekben végzett felméréséből kiderült, hogy 122 személy él ott, közöttük 65 gyermek, egy romos épületben pedig, ahol 10 szociális bérlakás található, körülbelül 35-en élnek. Mindössze két gyermek jár szakközépiskolába, a legtöbben az 5-6. osztály után lemorzsolódnak, sokan 1-2 évnél tovább nem is jártak iskolába. A legtöbb 15 év feletti fiatal és 30 évnél idősebb felnőtt irástudatlan, de még a legfiatalabbak is nehézségekkel küzdenek az olvasás és az írás terén. Rájuk való tekintettel szeretnének létrehozni egy ifjúsági központot, ahol a víz és áram nélküli konyhákban vagy túlszűfolt szociális lakásokban élő gyerekek biztonságban érezhetik magukat, és ahol oktatási és szabadidős programokon vehetnek részt.

„Magamhoz ölelem őket” Női sorsok a múltból és a jelenből

Klitsie-Szabad Bogi **etnográfus-mesemondó, a Hagymányok Háza munkatársa és Bumberák Maja mese- és énekmondó e témával foglalkozik új műsorában, melynek címe: Magamhoz ölelem őket.**

Dr. Csermák Zoltán

„Mama! Visszajöttem! Fogom a kezéd!”
„Segítsen valaki! Orvosok, nővérek, valaki jöjjön már!”
„Téged már nem akartak, mert negyedik lány voltál a családban...”

Hol kezdődik és hol ér véget a női sors? Milyen családi történeteket viszünk magunkkal? Hogyan illeszkedhetnek ezek a népmesékhez vagy a mondákhoz?

A költői kérdéssorozatra Klitsie-Szabad Bogi és Bumberák Maja egy előadás keretében keresi a választ. A két jó beszédű nőben sok a közös, ugyanakkor mégis más karakterek. Szabolesiak, édesanyák, szeretnek énekelni, és mesét mondanak. Közös nevező még, hogy a két hölgy egyféle alma materként tekint a Hagymányok Házára, hiszen a hatvanötös mesemondóképzés (Bogi egykoron szervezője volt a kurzusnak, mára óraadója, Maja pedig egyike volt az első évfolyam hallgatóinak) meghatározó volt az életükben. A közös pontoknak még nincs vége: mindketten a népművészet ifjú mesterei, és angolul is mesélnek. Egy zágrábi fellépésükön fogalmazódott meg bennük az ötlet és az igény egy olyan storytelling (az itthon is egyre inkább meghonosodó szó történetmondást jelent) előadás megalkotására, amelyben női témákat dolgoznak fel nőkről szóló folklór- és modern történetekkel, de nem csak nőknek szóló módon. Az előadásban találhatunk történeteket szülésről, munkáról, családról, szerelemről, sőt a halálról, veszteségről is.

„Az előszavas mesemondás, történetmesélés során a történet nem mint szó szerint idézendő irodalmi mű jelenik meg, amit színészi játékkal kell 'előadni', hanem mint kötött improvizációval a pillanatban újrateremtett művészeti alkotás. A történet – bizonyos szabályok mentén – folyton újraalakítható az itt és mostban...” – vallja Maja.

Ketten együtt adventben Mátészalkán is tartottak jótékonyági meseestet, illetve a környék számos intézményében meséltek önkéntesen a kenyigei Eszterlánc Óvodától a Fehérgyarmati Városi Szociális Központ Idősek Otthonáig.

„Igazán fontosnak tartjuk a gyökereinket, jó tudni, hogy az elődeink számos történetéből vagy a családi sztorikból is tanulhatunk. Ugyanakkor fontos az is, hogy ezekhez a sokszor traumatikus vagy nem mindig vidám narratívákhoz nem csak belenyugvó vagy épp a terheket cipelő, hanem értő és adaptív módon is fordulhatunk. Számunkra ebben az előadásban maga az 'építkezés' is alkotás, tehát a történetek egymás utáni sorrendje, különböző hangulata, a folklór és nem folklór váltakozása is fontos része ennek a hőmpölygő női történetfolyamnak...” – magyarázza Bogi.

Legközelebb március 28-án játsszák az előadást a budapesti Rs9 Színházban, de a nyáron több fesztiválon, például a Művészetek Völgyében is láthatók lesznek, és szeretettel várják a vidéki kultúrházaktól, művelődési intézményektől és a Kárpát-medencéből érkező felkéréseket is.

Tizenkét bekezdés a bajkeverőkről

Baj van elég. Ez egy egyszerű kijelentő mondat, amelyet Árpitól, az aranykezü minden szerelőtől hallottam. Ó legalább tesz valamit a bajkeverők ellen, ugyanis másodállásban biztosítási ügynök. Dolgát jól végzi, bizonyára nem érnek fel hozzá a bajkeverők piszkos kis cselei.

Mert, teszem hozzá Á. bölcséleti summázatához, bajkeverők mindenütt/bárhon, bármilyen éghajlat és mindenféle rezsim alatt/mellett előfordulnak. Olykor a rendszer helyett. Ambátor inkább egy adott helyzet, szisztéma, környezet vagy cselekvés váltja ki keverési kényszerüket. Ugyanis a bajkeverés az belső kényszerből fakad. Teljesen öszinte, mentes a tévovázástól és az önsajnálattól.

Azért baj, mert ezt lehet és kell keverni. Mint a vajat vagy az aszfaltot, betont, mint szél a felhőket. És még mi mindent...!

Például adva van egy új termék, utca, terv, színmű, liget, amely ígéretes, bevált, menő. A bajkeverő előbb megszemléli, felboszantja magát, keresni kezdi a gyenge pontokat, láncszemeket, a dolog mögé néz, kombinál, logikailag és természetes állapotukban össze nem köthető dolgokat fércel össze, kényszerít egymás mellé, összemoss. Ismeretlen számára a színfógo, hogy egy mosógépi hasonlaltal éljek.

A bajkeverő a személyek jellemét, erkölcsét, emberi mivoltát veszi célba. Kapcsolatrendszerét boncolgatja. Nagy kétkedő – nem filozófiai értelemben, távol tőle minden magasztos metafizika –, olyan egyén, aki semmit sem hisz abból, amit lát, tapasztal, olvas, korábban tudott. Mindezek mögé kerül – azt hiszi, fölébe kerekedett, s gondosan eltüntetve ottjárta nyomait –, bemocskol, vádol, feljelent, ártó szándéka oly világos, mint azoknak az ostoronyeles utcai lámpáknak a fénye, amelyeket most szereltek fel a mi utcánkban. Felelősséget nem vállal, csak névtelenséget. Mások háta mögül mutogatja ördögi szarvát.

A bajkeverő nem szereti, ha valahol jól mennek az ügyek. (Ezt már mondtad.) A bajkeverő nem szenvedheti, hogy őt – a homályban maradni akaró rosszakarót – nem vették be a buliba, nem az ő eszméit valósították meg, nincs a meghívottak között, nem őt tüntették ki, hívták fel az élet fényes színpadára, léptették elő, küldték ki Cirkvenicába vagy Nagymacsásra.

Eppen ezért tudomására hozza az illetékeseknek, hogy választásuk, dobásuk több mint hiba volt. Mert ti. az illető azelőtt a...

tagja volt, vezető szerepet játszott, középcsatár volt egy fiktív focicsapatban, nagymamája a szilvaízet nem üstben, hanem betonkeverőben főzte, az illetőt nem is egyszerű lopással, plágiummal, csalással vádolták, de nem tudni, miért, ejtették a vádak, elkenték a súlyos ügyet, ő lopta el az amerikai atomtitkot, és helyette azt a szegény Rosenberg házaspárt végezték ki.

A bajkeverő módfelett találékony, van fantáziája, kombinatív módszerei, és vannak ún. bizonyítékai, amelyeket, ha kéri, be tud mutatni, perdöntők – természetesen. Nem riad vissza a családi kapcsolatok szétbomlasztásától, sem a hivatali rend felbontásától, ambátor éppen a rend nevében lép fel. Nem hőköl vissza, nem reszket a keze, ha még csavar egyet a szoritáson, feszesebbre húzza vezetőszárát – a zsarolástól sem. A megszarolt lehet a feljelentett, a hivatal, hírlap, méhkas vagy iskola-óvoda, élelmiszer- vagy szerszámkamra.

A bajkeverést sehol sem tanítják, nincs még elemi szintű szervezett oktatás sem. Az úgy úszik, zihál a levegőben, az erre születettek lelkében, elméjében ver tanyát, csak

általuk belelegezhető. Cselekvési kényszer. Pártkatonának, az igazság bajnokának, bátor dzsungelharcosnak, a jóltevés/közjó rettenthetetlen tengerészgyalogosának álcázza magát. Álcája olykor oly sikeres, hogy összetévesztik nem farsangidőben is magával a jóval, az igazsággal, segítő szándékkal.

A bajkeverőnek nincsen nemzetisége, neme, kora és hazája, meggyőződése. Épp úgy mint a bajnak általában. Baj azóta van, hogy az emberiség felismerte ennek létét és állandó kísérőjelenségeit. Egyidős az emberiséggel. De amint kézzelfoghatóvá és fájdalmasá válik az ártalom, azonnal támad nekije nemzetisége, helye, hazája, kora, jellege. Sértő éle.

A bajkeverő köztünk jár, velünk reggelizik, vagy ül a villamoson, színházban, munkahelyen, a Riviérán. Ha leleplezik, cselvetését meghiúsítják, hiteltelenné teszik, ki akarják tudni egyetemlegesen a munkatársai, akkor fűhöz-fűhöz kapkod, nagy hatalmú kiskirályok vagy kis hatalmú bábfigurák veszik védelmükbe jó- vagy rosszszemüen... és visszaszívárogo. Nem érdeklő az általános utálat és megvetés.

Mondhatni ezek az ő erősségei, forrásai, igazolása annak, hogy bajnak lenni kell.

Csütörtöki kimenő
– Sebestyén Mihály rovata –

RMDSZ: A daganatos betegek személyre szabott kezelését is kifizetheti a biztosító

Személyre szabott kezelésben részesülhetnek a daganatos betegek orvosi javaslat alapján, amennyiben a vizsgálat következtében kiderült, hogy melyik a leghatékonyabb kezelés az adott diagnózisra. A szenátus megszavazta azt a tervezetet, amely szerint a szakorvos módosíthatja a klasszikus kezelést, a megállapított diagnózisra pedig a leghatékonyabb gyógymódot javasolhatja, és ezt is kifizeti a biztosító.

Turos Lóránd Szatmár megyei szenátor, az RMDSZ szenátusi frakcióvezetője elmondta: „fontos, hogy olyan intézkedéseket hozunk, amelyek által a betegek életminősége javul, korszerűbb kezelésekre lesz lehetőség, és állami eszközökkel biztosítani tudjuk a gyógyszerek elérhetőségét”.

„Ez a kezdeményezés fontos előrelépés a rák legyőzésében, hiszen az egyéni, személyre szabott kezeléseknél hatékonyabbnak bizonyulnak a betegségek gyógyításában. Az orvostudományban

genotipizálásnak nevezik azt a folyamatot, amely által a sejtek genetikai vizsgálatát végzik el. Világszerte több mint 10 millió rákos sejtet genotipizáltak, és kiderült, hogy nem egy egységes sejtípusról beszélünk, hiszen a genetikai állomány változik. Ennek következtében statisztikailag kimutatták, hogy az egyénileg megszabott kezelés hatékonyabb a betegektől a klasszikus gyógymódot kell alkalmazni” – hangsúlyozta László Attila Kolozs megyei szenátor, a szenátus egészségügyi bizottságának tagja. Szerinte szükség volt erre a jogszabályra, hiszen az eddigi törvénykezés szerint csak akkor térítette meg az egészségügyi biztosító a gyógyszerek árát, ha a nemzetközi protokoll alapján volt megállapítva a kezelés. (RMDSZ-tájékoztató)

Forrás: RMDSZ

Tánczos Barna: Hat erdélyi nagyvárosban épül integrált, önkéntes használatú hulladékudvar

„A nagyvárosi agglomerációk egyik legnagyobb kihívása a hulladék megfelelő kezelése, amelynek alapja, hogy minél több típusú hulladékot tudjanak szelektíven gyűjteni és újrahasznosítani. Éppen ezért több száz kistéleplési hulladékudvar mellett 13 romániai nagyvárosban integrált önkéntes használatú hulladékudvarokat építünk. Ezekben nemcsak szelektíven gyűjtik a különböző típusú hulladékot, hanem az újrahasznosítást is elkezdik. Például rakodó- és aprítógépekkel lesznek felszerelve, komposztálóállomás és kémiai elemző laboratórium is helyet kap a hulladékudvarban. A minisztérium által jóváhagyott pályázatok közül hat gyűjtőközpont Erdélyben épülhet meg. Brassó, Kolozsvár, Marosvásárhely, Nagybánya, Nagyszebenben és Temesvár önkormányzata is sikeresen pályázott” – közölte Tánczos Barna környezetvédelmi, vízügyi és erdészeti miniszter.

A gyűjtőközpontokban rakodócsarnok, konténerek, technológiai berendezések, építési és bontási hulladék

kezelésére alkalmas aprítógép, előkomposztáló berendezés, komposztálóállomás, állati tetemek tárolására alkalmas hűtőkamra, kémiai elemző laboratórium és adminisztratív helyiségek is lesznek. A hulladékudvarokba önkéntes alapon viheti be a lakosság azt a szemetet, amit nem szállítanak el a háztartásuktól. Például festéket, fertőtlenítőszereket, textil, műanyagból készült eszközöket, elektromos és elektronikai háztartási gépeket, használt elemeket, matracokat, bútorokat, gumiabroncsokat, növényi hulladékot, építési és bontási hulladékot, valamint állati tetemeket is lehet adni.

A 13 integrált nagyvárosi hulladékudvar építését 356 millió lejrel támogatja a környezetvédelmi minisztérium a helyreállítási alpból (PNRR). Az erdélyi nagyvárosok mellett Galacon, Ploiești-en, Bodzavásáron, Jászvásáron, Konstancán, Bukarestben és Krajován épül integrált hulladékudvar. (RMDSZ-tájékoztató)

Fotó: Vajda György (archív)

A hirdetési rovatban megjelent közlemények, reklámok tartalmáért a hirdetésfeladó vállalja a felelősséget!

ADÁSVÉTEL

ELADÓ garázs a Kárpátok sétányon. Tel. 0746-638-960. (18912-I)

MINDENFÉLE

VÁLLALUNK garázsjavítást, szigetelést, tetőfedést Lindab lemezzel, bármilyen javítást, benti munkát, festést, glettelést. Hívjanak bizalommal, bármilyen rendelkezésükre állunk! Tel. 0767-837-782. (18810)

VÁLLALUNK: tetőjavítást, meszelést, festést, szigetelést, laminált padló lerakását, bármilyen kisebb javítást. Tel. 0756-596-889, Szilárd. (18850-I)

MEGEMLEKEZÉS

*Nyugodj békében ott,
ahol csak jó történhet veled,
ahol nincs égő fájdalom,
csak tiszta, önzetlen szeretet.*

Ma egy éve, hogy
ORBÁN FERENCZ
megtért az égi Atyához.

Emlékét kegyelettel őrizzük,
mindazok, akik szerettük.
(18970)

*„Nem múlnak ők el, kik szívünkben élnek,
Hiába szállnak árnyak, álmok, évek.
Ők itt maradnak bennünk csendesen még,
Hiszen hazánk nekünk a végtelenség.”*

Fájó szívvel és soha el nem múló szeretettel emlékezünk a felejthetetlen testvérré, nagynénire, rokonra,

NAGY ZSUZSÁRA,

aki egy éve hirtelen eltávozott közülünk. Pótolhatatlan úrt hagyta magad után. Amíg élünk, szívünkben hordozunk. Nyugodj békében!

Jutka és családja. (18980-I)

Szolgáltatás – Üzleti ajánlat

POSTÁST alkalmazunk meghatározott időre, napi 8 órás munkaprogrammal. Tel. 0265/224-300. (sz.-I)

FONTOS TELEFONSZÁMOK

• Romtelecom-tudakozó		Dr. Jeremiás István	- 0265/222-446
- információ	- 118-932	• Emma vendéglő,	- 0740-083-077
- általános	- 118-800	hidegtálak készítése	- 0365/404-664
• Központosított ügyelet		• Prefektúra	- 0265/266-801
(Rendőrség, Tűzoltóság, SMURD,		• RDS-RCS	- 0365/400-401
Csendőrség, Mentőállomás):	112		- 0365/400-404
• Rendőrség	- 0265/202-305	• Áramszolgáltató vállalat	- 0800-500-929
• SMURD (betegekkel		- vidék	- 0265/929
kapcsolatos információk)	- 0265/210-110	• Delgaz Grid	- 0265/200-928
• Sürgősségi szolgálat:			- 0800/800 928
- gyermekeknek	- 0265/210-177	• Aquaserv:	
Marosvásárhelyi		- hideg víz-csatoma	- 0265/215-702
Polgármesteri Hivatal	- 0265/268-330	- közönségszolgálat	- 0265/208-888
GYULAFEHÉRVÁRI CARITAS,		- központ	- 0265/208-800
otthongondozó szolgálat,			- 08008 208-888
8–16 óra között:	0736-883-110	• Fogasztóvédelmi hivatal	- 0265/254-625
• Optika-Optofarm	- 0265/212-304	• Vasútállomás	- 0265/236-284
	- 0265/312 436	• Vili Kft.: temetkezés, segélyintézés	
	- 0265/250-120	(0-24 óra), professzionális balzsamozás	
	- 0265/263 351	Nemzetközi halottszállítás	- 0265/215-119
• Optolens szemsebészet	- 0265/263-351		- 0744-282-710
• Marmed	- 0265/250-344	• Alkony Kft. temetkezés (24 ó.)	- 0265/263-865
járóbeteg-rendelő:	- 0756-468-658	koporsók, kellékek,	- 0745-606-215
	- 0729-024-380	koszorúk	- 0745-606-269
Labor	- 0751-114-307	és halottszállítás	- 0758-047-604
		• Maros megyei RMDSZ	- 0265/264-442
e-mail: marmed@marmed.ro,			- 0265/262-907
www.marmed.ro			
• Dora Optics	- 0733-553-976	Méltányos reklámdíj fejében	
• Dora Medicals	- 0265/212-971	állandó szereplője lehet	
• Radiológia, echográfia		a FONTOS TELEFONSZÁMOK	
		rovatnak.	
		Várjuk jelentkezését	
		a 0265/268 854-es telefonon.	

Válasszon aktuális ajánlataink közül!

**-15% KEDVEZMÉNY
SZEMÜVEGLENCSEKRE**

VAGY

**-15% KEDVEZMÉNY
SZEMÜVEGKERETEKRE**

MEDGYES
Str. Pompierilor Nr. 4.
0735 830 678

NYÁRÁDSZEREDA
Str. Pompierilor Nr. 1.
0733 553 973

SEGESVÁR
Str. Mihai Viteazu Nr. 40.
0770 810 855

MAROSVÁSÁRHELY
(Központ)
P-ța Mărășești, Nr. 21.
0733 553 976

MAROSVÁSÁRHELY (Tudor)
B-dul 1. Dec. 1918, Nr. 126
0755 088 379

SZÁSZRÉGEN (Cardinal)
Str. Cardinal Alexandru Todea, Nr. 25/A
0728 908 856

TORDA
Str. Mihai Viteazu, Nr. 2.
0729 069 548

SZÁSZRÉGEN
(Libertății)
B-dul Libertății, Nr.12/2
0733 553 971

DICSŐSZENTMÁRTON
Str. Victoriei, Nr. 21.
0736 386 353

MAROSLUDAS
B-dul 1 Dec. 1918. Nr. 7.
0735 786 853

www.doraoptics.ro

FESZTPETŐFI

2 0 0

Marosvásárhelyi Nemzeti Színház, Underground terem
2023. március 14–15.

DEFENDER
WWW.DEFENDER-MUSIC.NET

A TE IDŐ

lemez bemutató és
25 éves jubileumi nagykoncert

Előzenekar: DREAM FLOW

Sztár vendég: BOROS CSABA
a REPUBLIC együttes frontembere

2023. március 25., 19:00 óra, Marosvásárhely, Kulturpalota

Oligraf Oligraf Oligraf

Spălătorie și detailing auto

Beltrand

autómosó és -kozmetika

– külső-belső tisztítás
– kárpittisztítás, polírozás, viaszozás

Marosvásárhely
Predeal u. 97 sz.

Telefon: 0265/223-902
0740-393-060

rádió
Gamma
Marosvásárhely

Marosvásárhely 88.0

Segesvár 104.3

Szászrégen 94.7

Szováta 102.0

médiatér

ETV
ERDELYMAGYAR
TELEVÍZIO

Kultúresépp

Kányádi Orsolyával

MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN 21 ÓRÁTÓL

Marosvásárhelyi
Rádió
Románia

96 FM
106,8 FM
1323 AM

www.marosvasarhelyiradio.ro